

Lectura de la saga

EN CLAU GREGA

RESUM

El següent treball analitza els diferents referents clàssics que trobem a la saga de J.K. Rowling; s'hi tracten diferents àmbits: s'analitza la figura de l'heroi clàssic i els tipus d'heroi que coneixem i es comparen amb el personatge de Harry Potter; també s'hi analitzen els referents mitològics clàssics que apareixen en la saga. Pel que fa a l'estructura de la saga, es compara amb l'estructura de la *Ilíada*. Per una banda, s'estableixen paral·lelismes amb els funerals de Pàtrocle i la recuperació del cadàver d'Hèctor i per l'altra, paral·lelismes amb el descens a l'infern per part d'alguns herois. També ens ocupem de la concepció del bé i del mal, que es compara amb la teogonia òrfica i la concepció platònica d'aquest binomi. L'objectiu del treball és demostrar la inspiració en el món clàssic que conté aquesta saga. Els resultats confirmen tots els referents clàssics que creïem que apareixien en la saga, i podem extreure, com a conclusions, que malgrat els dos mil anys d'història que han passat, les històries que ens emocionen continuen sent les mateixes.

ÍNDEX

Resum	pàg. 2
Índex i agraïments	pàg. 3
Introducció	pàg. 4
L'heroi clàssic	pàg. 5
L'heroi tràgic	pàg. 6
L'heroi civilitzador	pàg. 12
Referents mitològics	pàg. 15
Encanteris	pàg. 26
Noms propis	pàg. 32
L'heroi èpic	pàg. 36
Món homèric	pàg. 36
Ideal heroic	pàg. 37
Paral·lelisme entre Hèctor i Harry	pàg. 37
Paral·lelisme entre Aquil·les i Harry	pàg. 37
Estructura	pàg. 39
Paral·lelisme amb els funerals de Pàtrocle i la recuperació del cadàver d'Hèctor	pàg. 47
Paral·lelisme amb el descens a l'infern	pàg. 53
La concepció del bé i del mal	pàg. 61
Conclusions	pàg. 64
Bibliografia	pàg. 66
Annex: Enquesta i conclusions	pàg. 67

INTRODUCCIÓ

Harry Potter, la saga que ha captivat milions de lectors de totes les edats arreu del món, podria estar plena d'influències i de referents del món clàssic? Si és així, tenim elements suficients per poder ser capaços de percebre'ls? Per altra banda, fins a quin punt han canviat les històries? Podria ser que, després de més de dos mil anys d'història, segueixin emocionant-nos i intrigant-nos les mateixes històries que als nostres avantpassats?

Ens agradaria fer una lectura i una interpretació personal en clau clàssica d'aquesta obra per tal de donar resposta a aquestes i d'altres qüestions. La finalitat d'aquest anàlisi és doble: per una banda, voldríem proporcionar recursos per poder copsar d'una forma més clara els referents i les influències clàssiques que conté Harry Potter i per l'altra, intentarem demostrar que, malgrat ens arribin cobertes d'un vel de transformació i modernitat, els continguts i valors les obres clàssiques segueixen molt presents en la nostra societat.

Per mirar d'assolir aquests objectius, hem estructurat el treball de la següent manera: en primer lloc, farem un anàlisi dels tres tipus diferents d'heroi clàssic que hi ha, per veure quin és el que té més semblances amb la figura d'en Harry Potter; un anàlisi comparatiu de l'estructura de la *Ilíada* i de l'estructura de la saga de Harry Potter ens permetrà establir similituds entre ambdues obres, i ens portarà a tractar la concepció del bé i del mal. Presentarem també al llarg del treball un recull de referents mitològics que apareixen en la saga de Harry Potter, així com un anàlisi de la llengua i els noms clàssics que hi apareixen. Finalment, a l'annex, exposarem les conclusions extretes de les enquestes realitzades a persones de diferents edats i àmbits.

LECTURA DE LA SAGA HARRY POTTER EN CLAU GREGA

Per començar, hem d'analitzar les característiques dels tres tipus d'heroi que es coneixen a l'època clàssica per tal de poder comparar-los amb en Harry Potter i així poder dir, salvant les distàncies, a quin tipus d'heroi s'assemblaria més el nostre protagonista. Abans, però, d'endinsar-nos en els tres tipus d'heroi, és necessari que tinguem clar el concepte d'heroi clàssic del qual partim per veure després quines són les característiques que defineixen que un heroi sigui d'un tipus o d'un altre.

Podríem definir l'heroi clàssic com un home superior als altres, ja que els supera aclaparadorament en força i audàcia i gaudeix d'una vida semblant a la dels déus, tot i que, cal destacar, que a diferència dels déus, els herois clàssics no són immortals. Un heroi clàssic neix de la unió entre un ésser humà i un de diví. Pot ser fill d'un déu i d'una dona mortal, com Hèracles, fill de Zeus, *pater deorum hominumque*¹, i d'Alcmena, esposa d'Amfitrió. Un dia, quan Amfitrió era fora en una campanya militar, Zeus es va unir amb la seva dona Alcmena. Zeus coneixia la virtut d'Alcmena, sabia que era una dona virtuosa que no enganyaria el seu marit, així que per aconseguir el seu desig d'unir-se a ella, va adoptar l'aspecte d'Amfitrió. Quan Amfitrió va tornar, es va unir a la seva dona i li va relatar la campanya i la seva victòria. Perplex quan Alcmena li va dir que ja estava al corrent de tot, Amfitrió va parlar amb Tirèsias i l'endeví va relatar-li el que havia passat entre Zeus i Alcmena. D'aquestes unions, Alcmena va concebre dos bessons que van néixer amb una nit de diferència: un era Hèracles, fill de Zeus i l'altre Íficles, fill d'Amfitrió.

Per altra banda, els herois també poden ser fills d'una deessa i d'un home mortal, com Enees, fill d'Afrodita, la deessa de l'amor i d'Anquises. Un dia Anquises estava al mont Ida, prop de Troia, pasturant el ramat, quan Afrodita se li va acostar per unir-se a ell. Per aconseguir-ho es va presentar com la filla del rei Otreu de Frígia, la qual havia estat raptada per Hermes i portada als prats de l'Ida. D'aquesta manera, la deessa va aconseguir el seu desig. Poc temps després, Afrodita li va revelar quina era la seva veritable identitat i li va anunciar que tindria un fill d'ell, però també li va aconsellar que no digués mai

¹ Pare dels déus i dels homes.

res a ningú ja que si Zeus se n'assabentava, mataria el petit. Un dia, però, en una festa, Anquises, havent begut massa vi, va explicar el que havia succeït, i Zeus va castigar Anquises en comptes de castigar el seu fill Enees, i d'un cop de llamp el va tornar cec, o segons altres versions del mite, coix. Per últim, un heroi també podia ser descendent llunyà d'una divinitat, com Èdip, fill dels reis de Tebes, Laios i Iocasta, que pertany al llinatge de Cadme, fill d'Agènor, besnét del mateix Zeus.

L'heroi clàssic generalment segueix un patró en el decurs de les seves aventures. Aquest patró es podria sintetitzar en cinc etapes: l'heroi es crida a l'aventura per qualsevol i de qualsevol manera, i pot acceptar-la d'entrada, o bé refusar-la fins que es veu obligat a participar-hi; després de l'acceptació, l'heroi s'ha d'enfrontar a les proves o episodis; l'enfrontament ha de permetre aconseguir l'objectiu, que representa moltes vegades un autoconeixement o la revelació d'una veritat oculta; un cop realitzada la gesta, l'heroi retorna al món ordinari. I per acabar, no podem oblidar, quina és la reacció del món que envolta l'heroi davant la seva gesta .

Ara que ja coneixem els herois, analitzarem, en primer lloc, les qualitats de l'heroi tràgic i contrarestarem quines de les seves característiques podem observar en el Harry Potter. Per això, ens centrarem en la figura de l'heroi tràgic per excel·lència, Èdip, a partir de l'heroi de la tragèdia de Sòfocles, i establim una comparació entre aquest i la figura d'en Harry Potter.

Abans, però, hem de conèixer quins són els trets característics dels herois tràgics:

- Sol tenir un origen noble.
- L'heroi té un destí (*fatum*) determinat, que sempre es compleix, siguin quines siguin les accions que l'heroi porti a terme.
- Com a conseqüència d'això, l'heroi es troba davant d'un dilema, pren una decisió, moltes vegades sense el recolzament de ningú, i accepta absolutament totes les conseqüències que aquesta li pugui comportar.
- Salva el poble de les desgràcies que pateix per mitjà, inclús, de la seva pròpia destrucció.
- No es caracteritza per ser massa bo ni massa dolent, però sí que és íntegre.

Un cop coneguts els trets que identifiquen l'heroi tràgic, podem començar la nostra anàlisi per tal d'observar les semblances i diferències entre Èdip i Harry Potter.

En primer lloc, observem que els orígens d'Èdip eren nobles, ja que era fill biològic dels reis de Tebes, Laios i Iocasta. Per la seva banda, en Harry és fill del James i la Lilly Potter, dos mags, i en el món dels mags aquest fet, en certa manera, és un símbol de noblesa, perquè a vegades un dels progenitors no és mag i en d'altres casos cap dels dos ho és, són els anomenats *muggles*, és a dir, aquells que no són mags.

En segon lloc, en el moment de néixer Èdip, l'oracle dona als seus pares una informació que marca per sempre el seu destí i, per tant, el curs de tots els esdeveniments de la seva vida. L'oracle deia que Èdip mataria el seu propi pare, es casaria amb la seva mare i tindria fills d'aquesta. Per aquest motiu, els seus pares, Laios i Iocasta, reis de Tebes, li perforen els turmells per lligar-los amb una corretja² i l'entreguen a un dels criats més fidels que tenen perquè l'abandoni a les muntanyes del Citeró. El criat, però, quan estava a punt d'abandonar-lo, es troba amb un pastor de Corint, s'apiada del petit Èdip i l'entrega al pastor. Aquest pastor el duu a Corint, on els reis, que no tenien fills, l'adopten. Tot i això, anys després, Èdip descobreix la predicció de l'oracle, torna a la seva terra natal, Tebes, mata el seu pare i es casa amb la seva mare sense conèixer la veritable identitat de cap dels dos. En el cas d'en Harry Potter, veiem que en Harry, en el moment de néixer també rep una profecia que parla d'ell mateix i d'en Voldemort. Aquesta profecia diu que cap dels dos podrà viure mentre visqui l'altre:

"Aquell qui té el poder de vèncer el Senyor de les Forces del Mal s'acosta... Naixerà dels qui tres cops l'han desafiat, quan el setè mes s'acaba... I el Senyor de les Forces del Mal el senyalarà com a un igual, però ell tindrà un poder que el senyor de les Forces del Mal no coneix... i han de morir l'un a mans de l'altre perquè cap dels dos pot viure mentre visqui l'altre... Aquell qui té el poder de les forces del mal naixerà quan el setè mes s'acaba."
(Llibre 5, capítol XXXVII)

² La inflamació produïda per aquesta ferida val a la criatura el nom d'Èdip, que significa "el dels peus inflats".

Per aquesta raó, en Voldemort, el més poderós dels mags, volia matar en Harry quan era un nadó, però els pares d'en Harry s'interposen entre ells dos. Aquest sacrifici tan immens, que provoca la seva mort, protegeix en Harry i fa fracassar les intencions d'en Voldemort. A partir d'aquest moment, les vides d'en Harry i d'en Voldemort giren al voltant d'aquesta profecia. Els dos mags tenen nombrosos enfrontaments on cerquen la victòria i, per tant, la supervivència d'un dels dos. Podem afegir també que, de la mateixa manera que Èdip no és conscient del seu origen ni del seu destí, en Harry viu en una situació molt semblant. Veiem, per tant, com els dos creixen enganyats: Èdip a Corint que, com ja sabem, viu amb els reis, els seus pares adoptius, ignorant que els seus pares biològics són els reis de Tebes, i en Harry amb els seus tiets, ignorant la seva condició i la dels seus pares de mags i desconeixent també la realitat sobre la mort d'aquests ja que en Harry creu que van morir en un accident de trànsit.

Un altre dels aspectes que comparteixen els nostres dos protagonistes és el sentiment de culpabilitat. En l'Èdip veiem com aquest sentiment de culpabilitat neix quan Èdip descobreix per mitjà de Tirèsies i del servent que és ell realment el causant de tots els mals del poble. Aquesta sembla l'única explicació possible per al fet que Èdip es tragués els ulls i marxés desterrat, perquè si no se sentís responsable, no actuaria d'aquesta manera. En canvi, en Harry, com ell mateix ens diu en moltes ocasions, se sent i es creu culpable de la mort dels seus pares i també de la resta de morts que causa en Voldemort, encara que, en realitat, ell no en sigui el causant ja que tots sabem que els va matar en Voldemort. En Harry creu que, si ell no hagués existit, en Voldemort no hagués anat a casa seva amb la intenció de matar-lo, i els seus pares no haguessin mort.

Un altre tret a destacar sobre la personalitat dels protagonistes és la seva integritat perquè els dos personatges es mostren molt conseqüents amb els seus actes i sempre compleixen la seva paraula. Èdip repeteix en diverses ocasions que quan descobreixi qui és l'assassí de Laios el desterrarà, sigui qui sigui i sota les circumstàncies que siguin. Quan finalment es revela que ha estat ell mateix qui l'ha matat, compleix la seva paraula, i es desterra, encara que el càstig recaigui sobre la seva persona. Pel que fa a en Harry, veiem una

mostra de la seva integritat a la tercera entrega, quan descobreix que va ser en Ben Babbaw, un vell amic dels seus pares, qui realment els va trair i va dir a Voldemort el lloc on es trobaven. En Harry, en lloc de matar-lo allà mateix, decideix dominar la seva ira i dur-lo a la presó d'Azkaban, on rebrà el càstig que es mereix i morirà de la manera que li pertoca. Cal dir que finalment això no es produeix, ja que en Ben Babbaw aconsegueix escapar-se abans que el duguin a la presó.

Èdip i l'esfinx, Vulci, 460 aC, Museu Vaticà.

No voldríem acabar aquesta comparació sense analitzar altres aspectes que ens poden ajudar a entendre les personalitats dels dos protagonistes, tot i que alguns no són pròpiament característics dels herois tràgics.

Veiem que els dos personatges intenten salvar el poble de la desgràcia i això causa la seva pròpia destrucció. Èdip, no defalleix mai fins a arribar al fons de la qüestió. Això significa descobrir finalment que és ell mateix qui va matar el seu pare i es va casar amb la seva pròpia mare. Com a rei, va prometre alliberar el poble de la pesta que patia i l'única manera d'alliberar-lo era castigar l'assassí del seu pare, de tal manera que el càstig imposat pel propi Èdip, recau sobre ell mateix. Pel que fa a en Harry, no defalleix mai perquè sap gràcies a la profecia que només ell té l'opció de deslliurar el món dels mags del poder de les forces del mal, comandades per en Voldemort, i que, encara que li pugui costar la vida, té el deure d'intentar acabar amb en Voldemort i en conseqüència amb totes les forces del mal.

Observem també que la personalitat i la manera de ser d'aquests dos personatges és molt semblant. Sabem que Èdip és un heroi intel·ligent i astut, ja que quan va arribar a Tebes, va resoldre l'enigma de l'Esfinx. L'Esfinx era un ésser meitat lleó i meitat dona que plantejava enigmes als caminants que passaven pel seu emplaçament i devorava els que no els sabien resoldre. Normalment preguntava: “¿Quin és l'ésser que camina amb dues, amb tres o amb quatre potes i que, contràriament a la llei general, és més feble com més potes té?”. La resposta a aquest enigma és “l'home”, perquè es desplaça, quan és un nadó, de quatre grapes, després amb dues i finalment es recolza en un bastó. Per als que sabien resoldre aquest enigma encara n'hi havia un altre, que deia: “Són dues germanes, una de les quals engendra l'altra i, al seu torn, és engendrada per la primera.” La resposta al segon enigma és “El dia i la nit”. Cal tenir en compte que el nom del dia és femení en grec, ἡ ἡμέρα, per això és la “germana” de la nit, ἡ νύξ. Mai cap tebà havia estat capaç de resoldre els dos enigmes i l'Esfinx els anava devorant. Quan Èdip va arribar, va saber-ne les respostes de seguida i l'Esfinx, per despit, es va llançar des de dalt de la roca on era. Però Èdip, a part de ser intel·ligent, també és pietós perquè demana ajuda als déus, com veiem quan envia el missatger a consultar l'oracle per saber la causa de l'epidèmia que amenaça la seva ciutat.

En el cas d'en Harry Potter, veiem molt ben reflectida la seva astúcia quan resol, ell també, l'enigma que li planteja l'esfinx que es troba en l'última prova del torneig dels tres bruixots. L'enigma que li planteja és el següent:

*“- Primer pensa i digues què és
quan no és abans ni després;
llavors suma-li uns quants dies,
amb dotze mesos faries.
Quan ho trobis, el que cridis
s'haurà d'afegir al que diguis.
Són els tres sumands de la solució:
A quina bèstia no faries un petó?
[...]
- ... Una aranya!!!” (Llibre 4, capítol XXXI)*

En canvi, observem que la intel·ligència no és una de les millors aptituds d'en Harry quan, en la quarta entrega, no sap com obrir l'ou d'or que li revelarà quina serà la següent prova que haurà d'afrontar. Intenta obrir-lo, però, no obté resultat i no fa res més fins que en Cedric Diggory comparteix amb ell la informació que li han proporcionat per obrir l'ou. També mostra ser pietós en moltes ocasions, ja que sempre que pot demana ajuda al professor Dumbledore, a qui veu com un oracle.

Ens agradaria també remarcar l'aspecte d'heroi-antiheroi. Èdip és l'únic protagonista del seu mite perquè és l'heroi i l'antiheroi a la vegada. Intenta trobar el causant de la mort de Laios per aconseguir deslliurar el seu poble de l'epidèmia, mentre tot apunta a que ell mateix és l'únic responsable de tot el que succeeix. En el moment en què Èdip coneix els fets, és quan es desencadena la veritable tragèdia i, com a culpable, rep el càstig que ell mateix havia imposat, ser desterrat. En aquest aspecte, el paral·lelisme entre l'Èdip i el Harry Potter no guarda una estricta relació, ja que en Harry no és l'únic protagonista i per tant, no representa el paper d'antiheroi a més del d'heroi. Malgrat això, trobem en la persona d'en Harry una part d'antiheroi, ja que arran de la ferida que Voldemort li va fer al front quan era un nadó, es crea una connexió especial entre ells, fent que en Voldemort pugui penetrar dins la ment d'en Harry i, fins i tot, apoderar-se d'ell. Per tant, veiem una lluita entre la llum i la foscor, l'heroi i l'antiheroi, dins de la persona d'en Harry.

Finalment, cal fer referència a un aspecte que comparteixen totes les tragèdies clàssiques en general i que també podem observar en la saga de Harry Potter: la revelació del destí final del personatge es produeix gairebé al principi de l'obra. En l'Èdip, el lector, des del principi, té indicis de quin serà el final i, encara que Èdip vagi avançant en la seva investigació, ignorant la realitat, el lector cada vegada veu més clara la culpabilitat d'aquest personatge. A la saga, la profecia inicial també ens revela el desenllaç final gairebé al principi de la història, doncs, el lector pot intuir que els enfrontaments entre en Voldemort i en Harry s'aniran succeint sense remei. Més endavant pot confirmar aquestes sospites quan descobreix que hi ha una profecia que diu que cap dels dos podrà viure mentre visqui l'altre.

Després d'aquest anàlisi, observem que els personatges d'Èdip i de Harry Potter guarden moltes similituds. Per tant, podríem considerar en Harry un heroi tràgic a semblança d'Èdip.

A continuació, parlarem de l'heroi civilitzador. Primer, definirem què és el que caracteritza els herois civilitzadors, per després buscar els trets que comparteixen dos d'ells, Jàson i Hèracles, amb Harry Potter.

El que fa que un heroi sigui civilitzador i el caracteritza com a tal és el fet de lluitar contra monstres, contra tot allò que és bàrbar, és a dir, no civilitzat. Les seves gestes es duen a terme amb objectius clars i concrets, la finalitat és aconseguir quelcom que beneficiï el poble.

Respecte a Jàson, algunes versions del mite diuen que va ser el propi Jàson qui es va imposar a si mateix la prova. En canvi, la versió més acceptada diu que Èson, el pare de Jàson, havia encarregat el reialme de Iolcos al seu germanastre Pèlias fins que el seu fill arribés a la majoria d'edat. Jàson va ser educat pel centaure Quiró al mont Pèlion. Quan es va fer gran, Jàson va tornar a Iolcos. La seva indumentària era molt peculiar. Portava una pell de pantera a sobre, sostenia una llança a cada mà i, sobretot, cal destacar que portava el peu esquerre descalç. Quan va arribar, Pèlias no va reconèixer el seu nebot, però, va tenir por, ja que l'oracle li havia dit que "es malfiés de l'home que només portés una sabata". El sisè dia de ser allà, Jàson va anar a veure Pèlias i li va reclamar el poder que li pertanyia legítimament. Llavors Pèlias li va preguntar quin càstig imposaria a algú que conspirés contra el seu rei i Jàson va respondre que l'enviaria a aconseguir el velló d'or que Eetes havia consagrat a Ares i que era guardat per un drac a la llunyana regió de la Còlquide. Aquesta resposta se li va girar en contra, ja que Pèlias va ordenar a Jàson que partís immediatament en busca del velló d'or.

Jàson s'apodera del velló d'or.
Detall d'un vas de figures roges, s. IV a.C.
Museu Nacional Arqueològic, Nàpols.

Jàson s'apodera del velló d'or.
Detall de sarcòfag romà de marbre.

Pel que fa a en Harry, el paral·lelisme no és completament exacte ja que no es troba mai davant d'una situació exactament igual a la de Jàson, però, a vegades, és ell mateix qui, pensant com pot resoldre una situació, dictamina les proves per les quals haurà de passar per arribar al fons de la qüestió, com el moment en què el mateix Harry decideix buscar tots els fragments d'ànima que en Voldemort té repartits en diferents objectes (*horrocruxes*), encara que sàpiga tots els perills que això li pot causar.

Així, doncs, veiem com el tret característic que els fa més semblants és la necessitat de resoldre proves com a pas previ per assolir els seus objectius.

Per altra banda, també podem establir un seguit de semblances entre Hèracles i Harry Potter. Gran part dels fets que s'aniran repetint una vegada i una altra durant la vida d'Hèracles queden reflectits des dels seus inicis, quan, essent encara un nadó, la deessa Hera, esposa de Zeus, enfurismada perquè el déu havia tingut a Hèracles després d'unir-se amb la mortal Alcmena, dona d'Amfitrió, va deixar anar dues serps dins la cambra d'Hèracles. Hèracles i el seu germà Íficles restaven al bressol. Les serps es van enroscar al voltant del cos d'Hèracles i del seu germà Íficles. El petit Íficles es va posar a cridar, en canvi, Hèracles va agafar una serp amb cada mà i les va ofegar. Així doncs, observem com la persecució d'Hera, el combat amb les feres i la fortalesa que mostra en tot moment, més per mitjà de la seva descomunal força que per mitjà de l'astúcia, són constants que s'aniran repetint al llarg de la vida de l'heroi. En el cas d'en Harry Potter, descobrim uns orígens molt semblants als de l'heroi, perquè és justament quan en Harry es troba dins el seu bressol que s'enfronta per primera vegada amb en Voldemort. Aquest enfrontament és només el primer dels que s'aniran produint una vegada i una altra durant els anys següents, fins que en Harry acabi definitivament amb la vida d'aquest, de la mateixa manera que Hèracles no pot descansar fins que ha realitzat el seu últim treball, dur a Euristeu les pomes d'or que, custodiades per les Hespèrides, Gea va donar com a present de noces a Hera.

Un altre dels trets que podem destacar és el fet que tant l'Hèracles com en Harry utilitzen els fruits obtinguts en una tasca anterior per a posteriors aventures. Hèracles es va casar amb Mègara, filla de Creont, rei de Tebes. Hèracles i Mègara van tenir quatre fills. Hèracles, sota un atac de folia enviat

per la gelosa Hera, va matar els quatre fills nascuts de la seva unió amb Mègara. Com a càstig, penedit pel que havia fet, Hèracles accedeix a realitzar dotze treballs. El segon dels treballs encarregats a Hèracles consistia en matar l'Hidra de Lerna, un monstre amb aspecte de serp i molts caps, ja que el seu nombre varia en funció de la versió del mite. El seu alè era tan mortal que feia morir tothom que se li acostava. Per altra banda, cada vegada que Hèracles tallava un cap a l'Hidra, en sortien de nous, així que per aconseguir matar-la, cada cop que li tallava un cap, cremava la ferida ocasionada i d'aquesta manera evitava que la carn tornés a néixer. Després, Hèracles va tallar el cap central de l'Hidra, el qual, segons algunes versions, era immortal, el va enterrar i li va col·locar una roca enorme al damunt. Finalment, va mullar les fletxes en el verí o la sang de l'Hidra, a fi de fer-les verinoses i convertir-les en una arma mortal que podria utilitzar en gestes posteriors, beneficiant-se d'aquesta manera de la mort del monstre.

Hèracles (dreta) a punt de vèncer l'Hidra i de cremar les ferides amb el foc que ja té encès (esquerra). Atuell de Cerveteri, 520 aC.

Pel que fa a en Harry, en la quarta entrega de la saga, ha de participar en el "Torneig dels Tres Bruixots". Un torneig de molt prestigi entre els mags en el qual els participants han de resoldre proves de molta complexitat i treure el màxim partit a les seves capacitats. La primera prova que han de dur a terme consisteix en vèncer un drac per poder aconseguir l'ou d'or que té amagat. L'ou d'or conté en el seu interior les pistes que en Harry necessita per a poder preparar-se millor per a la següent prova. Per tant, obté un benefici de la mateixa manera que ho fa Hèracles, com acabem de veure.

Per altra banda, en la figura d'Hèracles podem observar la freqüent relació entre els déus i els mortals, ja que és la deessa Atenea qui dona el consell clau a l'heroi per a poder realitzar el primer treball que li ha estat

encomanat, matar el lleó de Nemea. En el cas de la saga, tot i que no surten divinitats com a tal, veurem més endavant com alguns dels professors de l'escola ocupen un lloc similar al dels déus en el món clàssic. Ara ens interessa destacar el fet que en Harry molt sovint demana consell al professor Dumbledore, amb qui manté molt més que una relació d'alumne-professor, i, en menor mesura, també manté una relació semblant amb la professora McGonagall.

Així doncs, podríem dir que la figura d'en Harry Potter guarda una estreta relació amb l'heroi civilitzador Hèracles ja que per ambdós enfrontar-se amb éssers mitològics i treure'n el màxim profit per tal d'aconseguir les seves gestes és un fet totalment quotidià.

La figura de l'heroi civilitzador ens permet parlar dels referents mitològics que conté la saga d'en Harry Potter, ja que alguns d'ells han anat apareixent a mesura que realitzàvem l'anàlisi anterior. Així doncs, a continuació comentarem, per ordre alfabètic, tots aquells referents que apareixen a la saga i que no podem passar per alt:

ANIMÀGICS

Els animàgics són bruixes o bruixots que tenen la capacitat de transformar-se en un animal, conservant el pensament humà i la capacitat de raonar, tot i que no tenen la possibilitat de parlar quan es troben en la forma animal. Aquesta capacitat de ser animàgic no és innata, sinó que s'ha d'adquirir mitjançant procediments màgics. Es tracta d'una habilitat relativament poc comuna. Els animàgics que apareixen a les novel·les són: la professora Minerva McGonagall, que es converteix en gat; el pare d'en Harry, James Potter, que es transforma en cérvol; el padrí d'en Harry, Sirius Black, que es transforma en un gos negre; l'amic i traïdor dels pares d'en Harry, en Peter Pettigrew, Ben Babbaw a la traducció catalana, que es converteix en rata i finalment, la Rita Skeeter, una periodista que es converteix en escarabat.

A més, una de les assignatures que s'imparteixen a Hogwarts és la transfiguració, és a dir, la conversió màgica d'una persona, animal o objecte en la forma d'un altre ésser o cosa. Això no ens sorprèn gaire si pensem que els mateixos déus clàssics, en moltes ocasions han adoptat formes animals per

poder satisfer els seus desitjos o les seves necessitats. Entre d'altres, destaquem la figura de Zeus que es va convertir en cigne per poder unir-se amb Leda, filla del rei d'Etòlia. Aquestes transformacions queden recollides en el llibre *Les Metamorfosis*, d'Ovidi.

BASILISC

Hi ha diverses versions sobre l'aparença dels basiliscs, però el primer que va parlar-ne va ser un escriptor dels segle I d.C., Plini el Vell, en el seu llibre *Història Natural*. Com s'explica en *El Diccionari del Mag* (Kronzek:2001) :

“Plini descrivia el basilisc com una serp petita i mortal, d’una llargada no superior a trenta centímetres i originària del nord d’Àfrica. Conegut com “el rei de les serps” a causa de les taques similars a una corona que presenta al cap (basiliskos vol dir “reietó”, en grec), el basilisc avançava cap a la seva presa amb el cos dret, en comptes d’arrossegar-se per terra com les altres serps, i podia calar foc als arbustos i trencar pedres simplement llançant-los l’alè. El basilisc vivia al desert, no necessàriament perquè ho volgués, sinó perquè arreu on vivia, amb el temps, la terra quedava reduïda a un desert per causa del seu alè abrusador. Segons Plini, el seu verí era tan potent que, si un genet matava un basilisc amb una llança, el verí pujava per la llança, matava el genet i també el seu cavall.”

L'Hermíone, en la segona entrega, en un llibre molt vell, llegeix: *“De totes les bèsties paoroses i monstruoses terribles que vaguen per la nostra terra, no n’hi ha cap més sorprenent ni més letal que el basilisc, conegut com el rei de les serps. Aquesta serp, que pot arribar a tenir una mida gegant i la vida de la qual dura diversos segles, neix d’un ou de gallina covat per un gripau. Els seus mètodes de matar són extraordinaris, ja que, a part dels seus ullals mortalment verinosos, el basilisc mata amb la mirada, i tots els que fixin la vista en els seus ulls han de patir mort instantània. Les aranyes s’escapen del basilisc, ja que aquest és el seu mortal enemic, i el basilisc s’escapa del cant del gall, ja que per a ell és mortal.”*

Per matar un basilisc, es podia posar una mostela dins el seu cau i tapar totes les entrades i sortides a fi que el rèptil morís amb la pudor que la mostela

desprenia. Una altra manera de matar-lo era utilitzant un gall, ja que com també es cita en *El Diccionari del Mag* (Kronzek:2001):

“segons l'escriptor romà Claudi Aelià, el simple escataineig d'un gall feia que el basilisc es convulsés i morís.”

Probablement és per aquest motiu que, en la segona entrega, en Tom Riddle, veritable nom de Voldemort que utilitza durant tota la seva joventut, fa que la Ginny Weasley degolli uns quants galls a Hogwarts.

Basilisc, *Harry Potter i la cambra secreta*.

Basilisc. Detall de mosaic. Provence 444 Vaison la Romaine.

El basilisc que apareix en la segona entrega està controlat per Lord Voldemort i és en Fawkes, el fènix del professor Dumbledore qui ajuda en Harry a vèncer el basilisc picotejant-li els ulls a l'animal. L'última manera de matar el basilisc, i potser la millor, era mostrar un mirall al basilisc per fer-lo morir d'espant en veure la seva pròpia mirada.

A la saga, si algú mira als ulls al basilisc, fins i tot per un reflex a través d'aigua, d'un mirall, etc., queda totalment petrificat, com també passa en mirar els ulls de Medusa a la mitologia clàssica. Medusa era un ésser monstruós amb els cabells formats per serps. L'heroi que va aconseguir vèncer-la va ser Perseu. En el cas de Medusa, però, per a que el contacte visual amb ella sigui mortal, ha de ser directe, ja que Perseu va matar-la mentre mirava el seu reflex a l'escut i no va quedar petrificat. També cal dir, que el cap de Medusa va conservar el seu poder petrificador fins i tot després de morta. El mateix Perseu, segons la versió més comuna del mite, va matar el monstre marí Cetos ensenyant-li el cap seccionat de Medusa.

CAPA D'INVISIBILITAT

El primer any de ser a Hogwarts, en Harry rep una capa d'invisibilitat, herència del seu pare. En la mitologia clàssica, Hades, el déu de l'infern, posseïa un casc que li van proporcionar els ciclops que el feia invisible mentre el portés. De fet, el nom d'Hades significa "l'invisible".

CENTAURES

Els centaures a l'època clàssica eren uns éssers formats per un tors d'home i la part inferior del cos d'un cavall, per tant, tenien quatre potes de cavall i dos braços d'home. Habitaven a les muntanyes i als boscos i s'alimentaven de carn crua. Tenien costums molts bàrbars, eren violents i malhumorats. D'entre tots els centaures en podem destacar, pel seu caràcter diferent al de la resta, dos: Quiró i Folos. A diferència dels seus congèneres, no tenen un caràcter salvatge, sinó que són hospitalaris, benèvols, estimen els humans i no recorren a la violència, fins i tot, el centaure Quiró va ser l'encarregat de l'educació d'alguns herois, entre ells, Jàson i Aquil·les.

Els centaures, que apareixen en diverses ocasions a la saga de Harry Potter, comparteixen molts trets amb els corresponents a l'època clàssica, tant trets físics, com també de caràcter. Aquests, a més, són especialment malenconiosos i filosòfics. Desconfien tant dels mags com de la gent que no té poder màgics, els *muggles*. Habiten el Bosc Prohibit que hi ha dins els dominis de Hogwarts, així que el seu habitat també és molt semblant al dels centaures de l'època clàssica que, com hem vist, vivien en boscos.

Hèracles va ferir accidentalment Quiró, que va demanar deixar de ser immortal per no haver de patir. Llavors, Zeus, com a recompensa per la seva bondat, el va col·locar a la constel·lació de Sagitari, a l'hemisferi Sud. En aquest mateix hemisferi trobem la constel·lació Centaure. Són aquestes connexions amb les estrelles el que podria explicar que els centaures del Bosc Prohibit, Firenze, Ronan i Bane, observin les estrelles per predir el futur.

Centaure i Eros. Obra romana d'època imperial, s. I-II dC

Cal destacar la gran similitud entre Quiró i Firenze. Hem mencionat els trets característics del seu caràcter i hem vist els punts en comú que tenen, però, a més, cal destacar que ambdós són professors. Quiró n'és de la música, l'art de la guerra, el de la cacera, la moral i la medicina. Firenze ocupa el lloc de professor d'endevinació a Hogwarts a partir de la cinquena entrega.

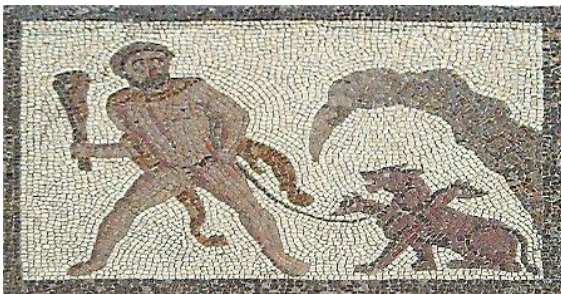
CÈRBER (Gos Cèrber)

Aquest ésser mitològic era l'encarregat de custodiar les portes de l'Hades, l'inframón, el destí etern de les ànimes difuntes. La seva funció consistia en prohibir l'entrada als vius i impedir la sortida als morts. Es trobava encadenat i espantava les ànimes abans d'entrar. Era molt corpulent, tenia tres caps de gos, la cua formada per una serp i el seu dors estava compost per multitud de caps de serp. Hèracles va haver d'enfrontar-se a ell en l'onzè treball que va haver de realitzar. L'heroi havia de dur l'animal davant del rei Euristeu i, com que havia de fer-ho mantenint-lo amb vida, el va reduir mitjançant la força bruta fins al punt de dominar-lo i poder-lo traslladar. Un cop el va haver portat davant d'Euristeu, el va tornar a l'inframón.

Un altre dels herois que es va trobar amb Cèrber va ser Orfeu, un músic amb gran talent que va baixar a l'Hades per rescatar a la seva amada Eurídice. Quan va ser davant de l'animal, va tocar la seva lira per amansir-lo i aquesta música el va deixar extasiat, va tancar els ulls i va deixar passar Orfeu. Enees, heroi troià, també va haver d'encarar-se amb ell:

*“El gegant Cerber fa ressonar amb el seu triple lladruc
Aquests regnes ajagut enorme davant de la gruta.
La vident, en veure que ja eriçava els seus colls de serps,
Una coca soporífera de mel li llança i fruites
Medicinals. Ell; obrint les seves tres gorges amb fam rabiosa,
L’agafa al vol, i relaxa els seus gegantins membres
Estès a terra i enorme s’ajaça per l’antre.
Es llança Enees a l’entrada, sepultat el guardià en el somni,
I abandona veloç la vora del riu sense retorn.” (Eneida, cant VI, 417-425).*

A la saga que nosaltres treballem podem identificar-lo en la segona entrega. És l’anomenat gos Fluffy, el qual, com bé diu en Rubeus Hagrid, el guardabosc de Hogwarts, el va comprar ell mateix a un grec que va conèixer en un bar. Com el gos Cerber, el Fluffy és de grans dimensions, té tres caps i la seva tasca també consisteix en guardar, vigilar i prohibir l’entrada. El Fluffy custodia la pedra filosofal de Nicolas Flamel quan aquesta és retirada de Gringotts i és dipositada en una de les nombroses estances de Hogwarts.

Hèracles i Cerber. Detall del mosaic romà *Els dotze treballs* de Lliria, València, primera meitat del s. III. Museu Arqueològic Nacional d'Espanya, Madrid.

Hèracles i Cerber. Hídria de figures negres, 530 a.C. Museu del Louvre, França.

Gos Cerber, *Harry Potter* i la pedra filosofal.

DRAC

Jàson ha d'enfrontar-se a un drac per aconseguir el velló d'or. En Harry s'enfronta també a un drac, i curiosament, ell també ha d'aconseguir quelcom d'or, un ou en aquest cas.

Drac, *Harry Potter i el calze de foc*.

ESFINX

Al món clàssic hi ha hagut diferents representacions de l'esfinx, però nosaltres ens centrarem en la que apareix en el mite d'Èdip, ja que és la que més s'assembla al monstre que apareix en la saga de Harry Potter. Ja hem descrit l'esfinx que troba Èdip quan hem parlat d'aquest heroi i també coneixem els enigmes que planteja; ara establirem les semblances que té amb l'esfinx apareguda en la quarta entrega de la saga:

En Harry troba l'esfinx al centre d'un laberint en la prova final del torneig dels Tres Bruixots. Aquesta esfinx no té ales, però, igual que la del mite de Sòfocles, té cara de dona i també obra amb seny, mesurant ben bé les seves paraules. Quan Èdip venç el monstre, responent els enigmes que aquest li planteja, pot continuar endavant amb el seu camí, de la mateixa manera que en Harry, a qui resoldre correctament l'enigma li permet seguir endavant fins a trobar la copa del torneig.

FÈNIX

Com s'explica en *El Diccionari del Mag* (Kronzek:2001), l'historiador grec Heròdot, deia: *"El seu plomatge és en part daurat i en part carmesí, i s'assembla a una àguila en perfil i volum", "Jo no l'he vist personalment, excepte en una pintura"*.

L'aliment del fènix eren l'encens, el cànem i la mirra. Quan creia que havia de morir, construïa un niu amb les branques i l'escorça d'aquestes herbes.

Batia les ales ràpidament fins que s'abrandava i es convertia en cendres ardents, de les quals en renaixia un nou fènix.

Tot i que té trets d'altres fènix, com per exemple el xinès, Fawkes, el fènix d'en Dumbledore, s'assembla molt a l'au mitològica clàssica. Té plomes de color carmesí al seu cos i una cua d'or. Les seves urpes i el seu bec són de color d'or brillant i els seus ulls són negres. És una criatura extremadament lleial al seu propietari, el professor Dumbledore i sempre acudeix a l'ajuda dels qui són lleials al professor. No es coneixen referents sobre les capacitats màgiques que té, com per exemple, la seva facultat guaridora.

Fawkes, fènix de Dumbledore. (En diverses entregues).

Fènix. Fresc Pompeià (*Caupona of Euxinus*, I 11, 10-11).
Museu Nacional Arqueològic, Nàpols.

L'origen del seu nom, Fawkes, podria estar relacionat amb Guy Fawkes. Guy Fawkes va encapçalar l'intent de fer volar l'edifici del Parlament anglès el 5 de novembre de 1605. A la Gran Bretanya, aquest dia és ara el dia de Guy Fawkes i se celebra amb fogueres que recorden a les pires funeràries d'un fènix.

LABERINT

Com ja sabem, en Harry troba l'esfinx dins d'un laberint. En la mitologia clàssica, és Teseu, l'heroi de l'Àtica per antonomàsia, qui se'n va a Creta per matar el Minotaure, un monstre que té cos d'home i cap de brau, que viu a l'interior del laberint.

MANDRÀGORA

En la segona entrega de la saga, veiem com en Harry i els seus companys de curs, trasplanten una mandràgora a classe d'herbologia, una assignatura que consisteix en conèixer les propietats de les diferents plantes i la millor manera de conrear-les i collir-les. Abans d'entrar en contacte amb les mandràgores cal posar-se unes orelles ja que el crit que emet aquesta planta és dolorós per a l'oïda dels bruixots. Aquest fet té el seu origen en la tradició que s'estenia arreu d'Europa la qual deia que, quan l'arrencaven, la mandràgora emetia un crit tan fort que tots els qui el sentien morien. Malgrat això, seguien utilitzant-la ja que posseïa diverses aplicacions medicinals i es creia que també posseïa propietats màgiques. En la mitologia grega era Circe qui l'utilitzava per a preparar els seus elixirs més poderosos.

Ron Weasley i una mandràgora, *Harry Potter i la cambra secreta*.

MANTÍCORA

La mantícora és una de les criatures que pertanyen a en Hagrid, el guardabosc de Hogwarts, i, a més, és una de les figures que es poden trobar en les cartes que contenen les granotes de xocolata i que són col·leccionades per molts mags.

L'aspecte de la mantícora que apareix a la saga és el mateix que el de la mantícora de la mitologia clàssica que va ser descrita per primera vegada per Ctèsies, un metge grec, al segle V a.C. Es creia que habitava a les selves de l'Índia i que la seva força, velocitat i ferocitat feien d'ella el predador més perillós d'aquella zona. Tenia la cara humana, el cos d'un lleó i una cua com la dels escorpins, plena de dards enverinats.

ÒLIBA

Les òlibes són uns animals veritablement especials en la saga que ens ocupa. A part de constituir el sistema de correu formal i a domicili del món dels bruixots, les òlibes mantenen una estreta relació amb el seu propietari. Sovint els bruixots recorren a la seva ajuda. La Hedwig, l'òliba d'en Harry, es comunica amb ell i entén les seves ordres perfectament. L'origen d'aquesta capacitat es remunta en la creença dels antics grecs, que consideraven que les òlibes eren animals veritablement intel·ligents. L'animal preferit de la deessa Atena, deessa de la Raó que presideix les arts i la literatura, la filosofia..., era precisament l'òliba i sovint se la representa acompanyada d'aquest animal. De fet, un dels epítets d'aquesta deessa és "la dels ulls d'òliba".

Sarcòfag de les Muses. Detall: Atena amb òliba.
Roma, 180-200 d.C. Museu d'història d'art, Viena.

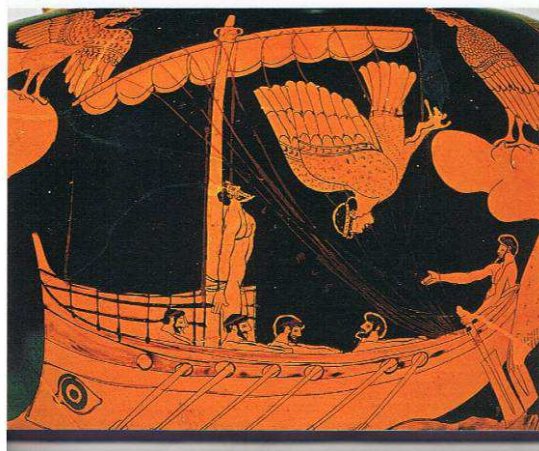
Harry i Hedwig.

SIRENES

A Harry Potter, trobem les sirenes en la quarta entrega, quan en Harry s'hi ha d'enfrontar durant el Torneig dels Tres Bruixots. La primera sirena que veiem és la que decora els vitralls del bany. Aquesta és una sirena amb cos de dona i cua de peix, molt bella, el prototip de sirena que estem acostumats a veure. En canvi, les sirenes que es troben al Llac Negre i contra les quals en Harry s'ha d'enfrontar, tenen la pell grogosa i verdosa, i el cabell verd fosc, llarg i esvalotat. Els ulls grocs i les dents partides i d'aquest mateix color. El seu cant és preciós, però fora del aigua emeten un so extremadament agut, desagradable i dolorós per a l'oïda dels humans.

En la mitologia clàssica, trobem unes sirenes que guarden part de semblança amb les que en Harry troba al Llac Negre. Aquestes sirenes són ésser marins, meitat dona, meitat ocell. La primera obra on apareixen les

sirenes és *l'Odissea* d'Homer, on se n'esmenten dues. Tenen grans dots musicals. Habitaven una illa situada prop del golf de Nàpols i, amb la seva música, atreïen els navegants que passaven per aquells indrets. Llavors els mariners, encisats, acostaven massa els vaixells a la costa rocosa d'aquella illa, naufragaven i les sirenes els devoraven. Odisseu, coneixedor de les aptituds de les Sirenes, va ordenar als seus mariners que es tapessin les orelles, que el lliguessin, i que sota cap concepte, per molt que ell els ho demanés, el deixessin anar. Va ser d'aquesta manera com Odisseu va aconseguir burlar les sirenes i alhora escoltar el seu meravellós cant.

Odisseu, lligat al pal del vaixell, per evitar ser persuadit pels cants de les Sirenes. Vas àtic, 450 aC.

UNICORNS

Un altre dels animals que habiten el Bosc Prohibit de Hogwarts són els unicorns. Com veurem tot seguit a partir de les descripcions de Ctèsies i Plini, aquests unicorns guarden una lleu semblança amb els unicorns clàssics. Com s'explica a *El Diccionari del Mag* (Kronzek:2001):

“Segons Ctèsies, l'unicorn originari era de l'Índia. Tenia aproximadament les dimensions d'un ase, el cap vermell fosc, el cos blanc, els ulls blaus i una sola banya, d'uns cinquanta centímetres de llargada, que li sortia del front. Blanca a la base, negra a la part central i de color vermell intens a la punta, la banya posseïa una facultat notable: si se separava del seu propietari i se'n feia un got, protegia tots els qui en bevien de verins, convulsions i l'epilèpsia. Però aquests recipients no eren fàcils d'aconseguir, per tal com la velocitat, la força i el caràcter geniüt de l'unicorn el feia gairebé impossible de capturar. [...] El naturalista romà Plini va afegir nous detalls a l'aspecte de l'unicorn, en atribuir-li cap de cérvol, potes d'elefant, cua de senglar i una banya negra de noranta centímetres

de llargada. [...] Plini va corroborar també la naturalesa ferotge de l'unicorn i va dir que la bèstia posseïa una veu profunda i cridanera.”

En canvi, els unicorns que apareixen a la saga de Harry Potter són del color de l'or quan són petits i agafen el color de la plata quan creixen. Els creix el corn quan tenen quatre anys, als set ja s'han desenvolupat completament i llavors es tornen d'un to blanc molt brillant. Els seus cascs són d'or i la seva sang és de color plata blavosa. Els corns d'aquests unicorns i altres parts del seu cos també posseeixen algunes facultats, són utilitzats per crear pocions i, en el cas del pèl, també formen el nucli interior d'algunes varetes.

Aquests referents i els que trobarem més endavant quan parlem de noms, són només un recull dels referents mitològics més significatius i els que més es relacionen amb aspectes que a nosaltres ens interessin particularment. Cal dir que els referents mitològics i lingüístics que conté la saga d'en Harry Potter són més extensos i se'ls podria sotmetre a un anàlisi més exhaustiu, inclús, podrien ser el tema central o, fins i tot, l'únic tema d'un treball de recerca. Per aquesta raó i donada l'extensió del nostre treball, nosaltres hem hagut de limitar aquest anàlisi.

Els referents mitològics són una mostra molt clara i directa de la presència del món grec en la saga Potter. Sense un anàlisi de l'obra, qualsevol lector pot adonar-se de com J. K. Rowling fa l'ullet una vegada i una altra a la mitologia clàssica. Passa el mateix amb la llengua dels encanteris i el noms propis del personatges, no són necessaris grans coneixements sobre les llengües clàssiques per copsar la forta presència de la llengua llatina en l'obra. L'ús del llatí com a llengua màgica és una de les particularitats que observem a simple vista, llegint els llibres o bé mirant les pel·lícules de la saga.

En l'àmbit dels conjurs i les pocions, el llatí utilitzat no compleix les normes lingüístiques d'aquesta llengua i, fins i tot, en moltes ocasions no és ni tan sols llatí, tot i que hi guarda una estreta relació. Simplement, són paraules no llatines a les quals se'ls ha afegit terminacions i sons que a tots ens recorden el llatí.

L'autora no s'inventa una llengua nova, a diferència del que fan molts escriptors il·lustres de literatura fantàstica. En utilitzar el llatí, recorre a la

llengua de prestigi de la cultura selecta anglesa, que, per altra banda, no és la base de la seva llengua, com ho és, en canvi, de les llengües romàniques. Per tant, per algú de parla anglesa, resulta molt més diferent i exòtica. A aquest fet li hem de sumar que el llatí forma part del món medieval i això aporta una aura obscura en la literatura i el cinema. És per aquest motiu que l'autora no té gaire en compte la correcció gramatical, el que li importa és l'aparença de la llengua, que com hem dit, ha de ser tant exòtica com sigui possible. Els acabaments en *-um* utilitzats sonen com un acusatiu i els acabaments en *-o* o *-a* remeten a accions verbals o a substantius de la primera declinació, encara que la seva correspondència amb el llatí clàssic no sigui exacta.

En aquesta saga trobem encanteris que provenen del llatí perquè en conserven la seva forma original o part d'aquesta, que provenen del grec, que combinen en una sola paraula origen llatí i origen anglès, que no provenen de cap llengua clàssica però, com hem comentat anteriorment, se'ls hi ha donat una forma que ens recorda a les llengües clàssiques o, finalment, alguns que provenen de l'anglès o que fins i tot són adaptacions d'encanteris ja inventats i que compten amb segles d'història. Hem elaborat una llista, per ordre alfabètic, a partir d'una selecció dels encanteris que provenen o que tenen relació amb les llengües clàssiques:

- Encanteris que provenen del llatí:

Accio: Prové del verb *accio*, *-ivi* (*-ii*), *-itum*, de la quarta conjugació. Significa “fer cridar”, “fer venir”. L'encanteri s'utilitza quan un mag vol acostar algun objecte determinat del qual coneix el seu emplaçament. El Harry l'aprèn en la quarta entrega de la saga, abans d'enfrontar-se amb un drac, la seva primera prova al torneig dels Tres Bruixots.

Aparecium: Prové del verb *appareo*, *-ui*, *-itum*, de la segona conjugació. Significa “aparèixer”, “ser visible”, “mostrar-se”. L'encanteri s'utilitza per fer visible la tinta escrita en un pergamí que es troba oculta.

Apparate: Prové, com l'anterior, del verb *appareo*. Aquest encanteri permet al mag que l'utilitza aparèixer instantàniament en el lloc que desitgi. S'utilitza conjuntament amb l'encanteri *disapparate*, el qual comentarem més endavant.

Arania Exumai: Prové del substantiu *aranea*, *-ae* (1a decl.), que significa “aranya” i del verb *exuo* (3a conj.), “treure”, “desposseir”. Aquest encanteri causa la paralització o la mort d’aranyes gegants.

Ascendio: Prové del verb *ascendo*, *-scendi*, *-censum*, de la tercera conjugació. Significa “pujar”, “ascendir”, “elevant-se”. L’encanteri s’utilitza per posicionar-se a una gran alçada.

Avis: Prové del substantiu *avis*, *-is*, de la tercera declinació. Significa “au”, “ocell”. S’utilitza per conjurar l’aparició d’una bandada d’aus.

Carpe Retractum: Aquest encanteri no té un origen tan clar com la resta, tot i que podria provenir dels verbs *carpo*, *-psi*, *-ptum*, de la tercera conjugació, que significa “arrencar”, “separar arrencant” i de *retracto* de la primera conjugació, més freqüentment *retraho*, de la tercera conjugació, que significa “allunyar”, “apartar”, “arrossegar de nou”. Aquest encanteri crea una corda que permet arrossegar objectes estirant-la.

Colloportus: Prové del verb *colligo*, de la primera conjugació, que significa “lligar”, “unir”, “relligar” i del substantiu *porta*, *-ae*, de la primera declinació, que significa “porta”. Aquest encanteri s’utilitza per segellar portes.

Confundus: Prové del verb *confundo*, *-fudi*, *-fusum*, de la tercera conjugació, que significa “confondre”, “torbar l’esperit”. S’utilitza per confondre un objecte o una persona i fer-los creure el que desitja la persona que realitza l’encanteri.

Crucio: Prové del verb *crucio*, de la primera conjugació, que significa “turmentar”, “torturar”. Aquest encanteri causa un dolor físic impossible d’equiparar, suposa una tortura sense precedents. A vegades, pot arribar a deixar dement la gent que l’ha patit.

Densauggeo: Prové del substantiu *dens*, *-ntis*, de la tercera declinació que significa “dent” i del verb *augeo*, *auxi*, *auctum*, de la segona conjugació que significa “acréixer”, “fer créixer”, “augmentar”, “desenvolupar”. Aquest encanteri s’utilitza per allargar les dents de la persona que pateix l’encanteri.

Diffindo: Prové del verb *diffindo*, *-fidi*, *-fissum*, de la tercera conjugació i significa “partir”, “dividir”. És un encanteri que parteix un objecte per la meitat o fa que se separi.

Evanesco: Prové del verb *evanesco*, –*vanui*, de la tercera conjugació que significa “desaparèixer”, “dissipar-se”, “perdre’s”. Aquest encanteri fa desaparèixer un objecte.

Expecto Patronum: Prové del nom substantiu llatí *patronus*, –*i*, de la segona conjugació i significa “protector”, “defensor”. La traducció literal de “Expecto Patronum” és “Jo espero un guardià”. I és que al conjurar aquest encanteri, apareix una substància platejada en forma d’algun animal, que varia en funció de les característiques del mag i que s’anomena “Patronus”. Per realitzar aquest “Patronus” s’ha de pensar en records molts feliços i la seva funció és protegir al mag que el realitza.

Expelliarmus: Prové del verb *expello*, –*puli*, –*pulsum*, de la tercera conjugació, “expulsar”, “foragitar” i del substantiu arma, –*orum*, de la segona declinació, “armes”. Aquest encanteri s’utilitza per desarmar la persona a qui va dirigit.

Finite: Prové del substantiu *finis*, –*is*, de la tercera conjugació, “fi” “acabament”. Aquest encanteri posa fi als efectes d’un altre encanteri.

Flagate: Prové del substantiu *flagrantia*, –*ae*, de la primera declinació i significa “foc”. Aquest encanteri permet realitzar línies de foc.

Impedimenta: Prové del substantiu *impedimentum*, –*i*, de la segona declinació, significa “entrebanc”, “obstacle”. Aquest encanteri s’utilitza per fer anar més lent algú o alguna cosa, o per aturar-lo completament.

Imperio: Prové del verb *impero*, de la primera conjugació o del substantiu *imperium*, –*ii*, de la segona declinació que signifiquen “manar” i “ordre”, respectivament. Aquest encanteri s’utilitza per fer actuar com es vol a una persona.

Incendio: Prové del substantiu *incendium*, –*ii* o del verb *incendo* (3a conj.) que signifiquen “foc” i “calar foc”, respectivament. Aquest encanteri s’utilitza per crear flames.

Levicorpus: Del verb *levo* (1a conj.), que significa “alçar”, “aixecar” i del substantiu *corpus*, –*oris* (3a decl.), que significa “cos”. Aquest encanteri deixa penjant pels turmells en l’aire a la persona que el rep.

Liberacorpus: Prové del verb *libero* (1a conj.), significa “alliberar” i del substantiu *corpus*, *-oris* (3a decl.). Aquest encanteri serveix per alliberar la víctima de l’encanteri anterior.

Locomotor: Prové del substantiu *locus*, *-i* (2a decl.), significa “lloc”, “emplaçament”, i del verb *moto*, forma freqüent de *moveo*, significa “moure freqüentment”. Aquest encanteri s’utilitza per fer moure un objecte per l’aire.

Lumos: Prové del substantiu *lumen*, *-inis* (3a decl.), “luminós”. Aquest encanteri produeix una llum a la punta de la vareta del bruixot que el conjura.

Mobili: Prové del adjectiu *mobilis*, *-e*, significa “mòbil”. Quan es pronuncia seguit d’un objecte, aquest es veu obligat a moure’s.

Nox: Prové del substantiu *nox*, *noctis* (3a decl.), i significa “nit”, “foscor”, “obscuritat”. Aquest encanteri s’utilitza per finalitzar la llum produïda amb l’encanteri “*lumos*”.

Obliviate: Prové del substantiu *oblivio*, *-onis* (3a decl.), significa “oblit”, “manca de memòria”. Aquest encanteri causa la pèrdua de la memòria, parcial o total, de la persona que el rep.

Oppugno: Prové del verb *oppugno* (1a conj.) que significa “atacar”, “atemptar”. Aquest encanteri fa que alguna cosa ataquí un objectiu determinat.

Protego: Prové del verb *protego* (3a conj.), significa “protegir”, “defensar”. Aquest encanteri crea un escut per defensar-se dels encanteris menors que es reben.

Reparo: Prové del verb *reparo* (1a decl.), significa “reparar”, “renovar”, “refer”, “restaurar”. Aquest encanteri s’utilitza per arreglar un objecte determinat.

Rictusempra: Prové del verb *rideo* (2a conj.), significa “riure”. Aquest encanteri causa un riure descontrolat i exagerat a qui el rep.

Riddikulus: Prové del adjectiu *ridiculus*, *-a*, *-um*, el seu significat és “que fa riure”, “graciós”, “divertit”, “còmic”, “absurd”, “extravagant”, “ridícul”. Aquest encanteri fa que una persona, un animal, un ítem, etc, adoptin una aparença còmica, ridiculitzada...

Sectumsempra: Prové del participi del verb *seco* (1a conj.), *sectum*, que significa “tallar” i de l’adverbi *semper*, “sempre”. Aquest encanteri provoca uns talls molt profunds a la persona que el rep.

Sonorus: Prové de l'adjectiu *sonorus*, *-a*, *-um*. Significa “ressonant”, “sonor”. Aquest encanteri fa que la veu de qui el realitza soni molt forta.

Specialis Revelio: Prové de l'adjectiu *specialis*, *-e*, que significa “especial”, “particular” i del verb *revelo* (1a conj.), “descobrir”, “revelar”. Aquest encanteri s'utilitza per fer que qualsevol ítem reveli algun aspecte que tingui amagat mitjançant algun altre conjur màgic.

Tergeo: Prové del verb *tergeo* (2a conj.), “netejar”, “rentar”, “fregar”. Aquest encanteri s'utilitza per netejar una substància líquida d'algu o d'algun lloc.

- Encanteris que provenen parcialment del llatí:

Conjunctivitis Curse: Prové de la forma verbal *coniunctus*, *-a*, *-um*, participi perfet del verb *coniugo*, “connex”, “lligat”, “unit”. Aquest encanteri s'aplica als ulls de la víctima i fa tancar les parpelles fins a l'extrem d'impedir la visió de la persona que rep l'encanteri. A part d'això, causa un gran dolor. Els símptomes d'aquest encanteri són similars als símptomes que manifesta la infecció que nosaltres anomenem conjuntivitis.

Serpensortia: Prové del substantiu *serpens*, *-ntis* (3a decl.), que significa “serp”. Aquest encanteri fa sortir una serp de la vareta de la persona que el conjura.

Wingardium Leviosa: Prové del verb *levo* (1a conj.), significa “alleugerir”, “alçar”, “aixecar”. Aquest encanteri permet fer levitar objectes.

- Encanteris que provenen del llatí i del francès:

Morsmordre: Prové del substantiu llatí *mors*, *mortis* (3a decl.), significa “mort” i del verb francès *mordre*, significa “mossegar”. Aquest encanteri serveix per fer aparèixer al cel la marca dels Cavallers de la Mort.

- Encanteris que imiten la forma gramàtica llatina:

Aguamenti: Aquest encanteri permet llançar un raig d'aigua des de la punta de la vareta.

Aresto Momentum: Aquest encanteri alenteix o atura el moviment d'un objecte.

- Encanteris que provenen del grec:

Anapneo: Prové del verb ἀνα-πνέω, significa “respirar”. Aquest encanteri destapa les vies respiratòries d’algú a qui se li han obstruït pel motiu que sigui.

Episkey: Prové del verb ἐπι-σκευάζω, significa “reparar”, “restaurar”. Aquest encanteri té finalitats curatives, com arreglar un nas trencat.

Pel que fa als noms propis que apareixen en la saga també tenen orígens clàssics. L’autora no utilitza un sistema totalment coherent alhora d’utilitzar aquest noms, però si que tenen una significació important en l’argument de l’obra, tant els que provenen del llatí, com els que provenen del francès, alemany, anglès... Caldria estudiar i contrastar aquestes referències i les seves simbologies en cada cas particular en el conjunt de les altres llengües. Però, nosaltres, cenyint-nos al nostre estudi, presentem un llistat, per ordre alfabètic, de noms en els quals podem apreciar aquest origen clàssic i la importància del significat d’aquest nom respecte al paper que ocupa en l’obra:

- **Albus** Dumbledore: Mag molt poderós i director de l’escola Hogwarts. L’adjectiu llatí *albus*, *-a*, *-um*, significa “blanc”, “favorable”.

A més, cal comparar la figura del professor Dumbledore amb la de Tirèsiades, el cèlebre endeví del qual hem parlat anteriorment. Els herois recorren a ell en moltes ocasions per demanar-li consell i ajuda, de la mateixa manera que en Harry sempre acut a Dumbledore amb el mateix propòsit. També podem comparar el professor amb Zeus. Zeus és el pare de tots els déus, respectat per déus i homes. És el déu més poderós. Albus Dumbledore és el mag més poderós que s’ha conegut mai. També és un home molt respectat per tota la comunitat de mags. La seva influència en el món dels mags va molt més enllà dels murs del castell.

- **Alastor** Mad-Eye Moody: És un Auror. Els Aurors són mags altament qualificats que treballen pel Ministeri de Màgia. La seva funció és caçar els mags tenebrosos. Aurora és la deessa que obre les portes del cel al carro del Sol.

- **Amata**: Personatge que apareix en un dels contes que conté la saga. Amata és l'esposa de Llatí i la mare de Lavínia, esposa de l'heroi troià Enees.

- **Ambrosius** Flume: És el propietari de la pastisseria Honeydukes. L'ambrosia era el nèctar dels déus.

- **Andròmeda** (Tonks) Black: És la germana de la Bellatrix i la Narcisa, la mare d'en Draco Malfoy, i la cosina d'en Sírius, la mare de la Nymphadora Tonks. Andròmeda és filla de Cefeu i de Cassiopea. Tot i no ser la mare d'Andròmeda Black, a la família Black també hi apareix una Cassiopea. Cassiopea també és el nom d'una constel·lació. Andròmeda es va casar amb l'heroi Perseu i també és una constel·lació que es troba al sud de la Via Làctia.

- **Argus** Filch: Vigilant del castell a qui apassiona castigar els estudiants quan infringeixen les normes de l'escola. Sempre és a tot arreu i no se li escapa res del que passa pels passadissos del castell. Argus era el besnét d'Argos, fill de Zeus i Níobe. Se li atribueixen una infinitat d'ulls distribuïts per tots el cos.

- **Ariana** Dumbledore: Era la germana d'Albus Dumbledore. Va morir quan era molt jove. Ariana era la filla de Minos, rei de Creta i Pasífae. Va fugir amb Teseu després que aquest vencés el Minotaure.

- **Artemisia** Lufkin: Apareix en una de les cartes de les granotes de xocolata. Va ser la primera bruixa que va arribar a ser Ministra de Màgia. Àrtemis és la deessa dels boscos, de les bèsties que hi habiten...

- **Cassandra** Trelawney: Era una avantpassada de la professora Sybill Trelawney, i una vident molt famosa. Cassandra era princesa de Troia, filla de Príam i Hècuba. El déu Apol·lo estava enamorat d'ella i li va prometre que li ensenyaria a veure el futur si es lliurava a ell. Ella va acceptar, però un cop ja estava instruïda, el va refusar. Llavors Apol·lo li va escopir a la boca, i, sense retirar-li el do de la profecia, li va retirar el de la persuasió, i és per això que mai ningú creu res del que vaticina.

- **Circe**: Apareix en les cartes que porten les granotes de xocolata. Circe és filla del Sol i de Perse. És una maga que apareix a l'*Odissea* i a les llegendes dels argonautes.

- **Daphne** Greengrass: Alumna de la mateixa edat que en Harry. Daphne era una nimfa de la qui el déu Apol·lo es va enamorar.

- **Dedalus** Diggle: Membre de l'Orde del Fènix que una vegada saluda en Harry abans que aquest sàpiga que és mag. Dèdal era l'arquitecte que va dissenyar el laberint on hi havia el Minotaure que Teseu va vèncer.

- **Draco** Malfoy: Enemic d'en Harry. Fill de Lucius Malfoy i de Narcisa Black. Draco és un substantiu llatí (*draco*, *-onis*) que significa "drac" o "serp".

- **Hèctor** Dagworth-Granger: Només se'l menciona, és el fundador de la Societat d'Amics de les Pocions. Hèctor era el príncep troià, fill del rei Príam, que va combatre i morir defensant la seva ciutat.

- **Helena** Ravenclaw: Filla de Rowena Ravenclaw, una de les fundadores de Hogwarts. Es descriu a l'Helena com una dona molt bella. Helena, esposa de Menelau, era considerada la dona més bella del món.

- **Hermes**: És l'òliba d'en Percy Weasley, un dels germans gran d'en Ron. Com hem comentat en l'apartat de mitologia, les òlibes constitueixen el sistema de missatgeria del món dels mags. Hermes és fill de Zeus i de Maia, la plèiade més jove. És el déu del comerç i també dels robatoris. Per altra banda, complia la important funció de missatger dels déus.

- **Hermíone** Granger: És una de les millors amigues d'en Harry. Hermíone era l'única filla de Menelau i Helena. Es casà amb l'heroi Orestes.

- **Hestia** Jones: Membre de l'Orde del Fènix. Hestia és la deessa de la llar.

- **Hipòcrates** Smethwik: Sanador a l'hospital de San Mungo. Hipòcrates de Cos va ser un metge de l'Antiga Grècia.

- **Horace** Slughorn: Professor de pocions a Hogwarts a la sisena entrega. Horaci va ser un poeta líric i satíric llatí.

- **Lucius** Malfoy: Cavaller de la Mort. El seu nom podria provenir de *lucifer*, *-era*, *-erum*, que significa "luminós", "que porta llum".

- **Luna** Lovegood: Molt bona amiga d'en Harry. L'acompanya en algunes de les seves batalles. Luna és la deessa romana de la lluna.

- **Mèrope** Gaunt: Mare de Lord Voldemort. El seu home, el pare d'en Voldemort, era muggle. Mèrope era l'única de les plèiades casada amb un mortal, per aquest motiu, l'estrella que li correspon en la seva constel·lació és la menys brillant de totes.

- **Minerva** McGonagall: Professora a Hogwarts i directora després de la mort d'en Dumbledore. Minerva és la deessa romana identificada amb la

deessa grega Atena. Deessa guerrera, de la intel·ligència i de l'enginy. Aquests trets tan característics de la deessa, també defineixen la Minerva McGonagall.

- **Narcisa** (Malfoy) Black: És la dona d'en Lucius Malfoy i la mare d'en Draco. A l'última entrega té un paper molt important ja que és qui enganya en Voldemort dient-li que en Harry està mort. Narcís era un jove molt bell que es va abocar a una font, va veure el seu reflex en l'aigua i en va quedar tan encisat que va abocar-se a la seva imatge i va morir.

- **Nymphadora** Tonks: Aurora (maga molt qualificada que treballa pel Ministeri de Màgia) i membre de l'Orde del Fènix. Es casa amb Remus Lupin. Les nimfes són les "noies joves" que viuen al camp, als boscos i a les aigües. Personifiquen la fecunditat i la gràcia.

- **Olympe** Maxime: Directora de l'escola Beauxbatons. El seu nom podria provenir del substantiu *Olympia*, *-ae*, "Olímpia".

- **Orió** Black: Pare de Sírius Black. Orió era un caçador gegant, fill d'Euríale i de Posidó. Es va convertir en una constel·lació quan va ser mort per Àrtemis.

- **Penèlope** Clearwater: Xicota d'en Percy Weasley. Penèlope era la dona d'Odisseu. Caracteritzada sempre com una dona forta i intel·ligent.

- **Pollux** Black: Avi de Sírius Black i de les seves cosines mencionades anteriorment. Pòl·lux és un dels Dioscurs, germà de Castor. Pòl·lux era un fill de Zeus que també es va convertir en constel·lació.

- **Quirinus** Quirrel: Professor de Defensa Contra les Forces del Mal. Quirinus pot provenir del nom del mont Quirí.

- **Regulus** Moonshine: Era un mag que va desenvolupar una poció per eliminar el desig de menjar carn humana. Regulus (*regulus*, *-i*) en llatí significa "reiet", "reietó". Si ens fixem en el seu equivalent grec, descobrim que empràrem la paraula "basilisc" per referir-nos a ell.

- **Remus** Lupin: És un dels millors amics dels pares d'en Harry. Quan era petit el va mossegar un home-llop i ara ell també es converteix, involuntàriament, en home llop. L'origen del seu nom podria trobar-se en Rem, un dels bessons fundadors de Roma que va ser amamantat per una lloba i el seu cognom prové, clarament, de *lupus*, *-i*, "llop" en llatí.

- **Rubeus** Hagrid: És el guardabosc de Hogwarts. Rubeus pot provenir del verb *rubeo* (2a conj.), que significa “enrojolar-se”. En Hagrid acostuma a posar-se vermell.

- **Severus** Snape: Professor de pocions i més tard de Defensa Contra les Forces del Mal a Hogwarts. L'adjectiu llatí *severus*, *-a*, *-um*, significa “sever”, “greu”, “seriós”, “rigorós”, “auster”. Tots aquests adjectius defineixen a la perfecció la personalitat del professor Snape.

- **Scorpius** Malfoy: Fill de Draco Malfoy. El seu nom prové de *scorpius*, *-ii*, “escorpí”.

- **Sirius** Black: És el padrí d'en Harry Potter. Sirius és l'estrella més gran en la Constel·lació del Ca Major. A més, l'animàgic d'en Sírius és un gos negre. Ca significa “gos”, en llatí, i Black vol dir “negre”, en anglès.

- **Sybill** Trelawney: Professora d'adivinació a l'escola de Hogwarts. També és vident com la seva avantpassada Cassandra Trelawney. Va ser qui va realitzar la profecia sobre Voldemort i el nen que el venceria. Algunes de les seves prediccions no es compleixen, però les que fa quan entra en una mena de trànsit s'acaben acomplint. Sibil·la és el nom d'una sacerdotessa encarregada de fer conèixer els oracles d'Apol·lo. A l'*Eneida*, Enees es guiat per la Sibil·la de Cumes durant la seva baixada a l'infern.

Reprenent el tema que ens ocupa, l'últim heroi que ens falta per analitzar és l'heroi èpic. Per fer l'estudi d'aquest heroi ens hem centrat, principalment, en una obra èpica en concret, la *Ilíada*, d'Homer. En primer lloc, comentarem un parell de qüestions relacionades amb el món homèric i amb l'ideal heroic. En segon lloc, establim paral·lels entre l'heroi troià Hèctor i l'heroi aqueu Aquil·les amb el protagonista de la saga que ens ocupa. Tot seguit compararem l'estructura de la *Ilíada* amb l'estructura de la saga de Harry Potter, continuarem amb els paral·lels entre els funerals de Pàtrocle i la recuperació del cadàver d'Hèctor amb situacions de la saga de Harry Potter i finalment procurarem també establir paral·lels amb el descens a l'infern d'alguns herois i el protagonista de la nostra saga. Per dur a terme aquest últim apartat, hem escollit Enees, l'heroi de l'*Eneida*, de Virgili i Odisseu, l'heroi de l'*Odissea*, d'Homer.

Pel que fa al món homèric, és a dir, a les obres que pertanyen a Homer, no pot guanyar tothom. El motiu és clar: la derrota i el fracàs dels perdedors constitueixen la matèria del triomf del guanyador. En la saga de Harry Potter, la derrota d'un dels dos bàndols, sobretot la derrota d'un dels seus màxims representants, en Harry o en Voldemort, representa la victòria per als altres, ja que l'inici i el punt central de la seva lluita és el vaticini de la profecia, el qual ja coneixem, que diu que no podrà viure un dels dos mentre visqui l'altre.

En parlar de l'ideal heroic hem de destacar que l'heroi aspira a l'exclusivitat amb totes les seves forces, "ésser sempre el primer i superar tots els altres". En Harry ha d'anar sempre un pas més endavant que els altres, ho ha de superar tot i tothom, ja que és el que es necessita per poder vèncer el senyor de les forces del mal i perquè és precisament aquest comportament tant heroic el que tothom espera que ell adopti.

Respecte el troià Hèctor, cal destacar, que, després d'acomiar-se de la seva esposa Andròmaca, actua com un heroi cobejós de glòria (κλέος), en comptes d'actuar com a defensor de la vila, assenyat i responsable. Per això, rebutja la proposta de Polidamant, heroi troià, fill de Pàntous i de Frontis, nascut la mateixa nit que Hèctor, i la de la seva dona Andròmaca, que consistia en replegar l'exèrcit i combatre a la defensiva, la resposta més assenyada des d'un punt de vista racional. Hèctor no en fa cas perquè el seu heroic punt d'honor (αἰδώς) li exigeix combatre sempre en el primer rengle, a l'ofensiva.

Per la seva banda, en Harry sempre vol enfrontar-se sol contra les forces del mal, al·legant que tot el que passa és únicament culpa seva i que, per tant, només li correspon a ell combatre-ho. A més mai podria permetre que algun dels seus amics, companys, o gent que li fa costat, patís qualsevol mal per culpa seva. De fet, no es perdona mai les morts que es produeixen durant els enfrontaments entre el bé i el mal ja que se'n sent profundament responsable, però, és en gran part el seu honor, el qual podríem qualificar d'heroic, el que li fa adoptar aquesta actitud.

Pel que fa a l'aqueu Aquil·les, tot i pertànyer al mateix bàndol, el dels aqueus, a causa de les seves diferents personalitats, la sola presència de l'heroi sembla que constitueix una amenaça i un insult per a Agamèmnon, el cabdill de les tropes gregues. De la mateixa manera, només el sol fet de

l'existència d'en Harry representa un insult per a Voldemort. Encara que, quan només era un nadó i el va intentar matar, en Harry no li plantés cara, en Voldemort no podria tolerar que hi hagués un sol ésser al món que l'hagués sobreviscut i que en quedés impune.

Per altra banda, Aquil·les no té la necessitat ni de riqueses, ni de ciutats, ni de dones, però quan Agamèmnon li pren la seva esclava i concubina Briseida, també li pren la seva τιμή, és a dir, el seu honor, o, més concretament, la penyora material i tangible del seu honor. Per tant, per recuperar aquesta τιμή, Aquil·les no vol d'Agamèmnon riqueses ni regals, ni tan sols una dona que ocupi un lloc "privilegiat" en la seva vida com ho feia Briseida, el que necessita és que el rei dels reis pagui el càstig i la pena (τίσις), per l'ofensa que ha gosat cometre. El que li fa falta de debò a Aquil·les és la sofrença i la humiliació del seu enemic, per això, es retira del combat fins que els troians no arribin a les proes dels seus vaixells.

De la mateixa manera, en Harry mostra aquesta actitud en diverses ocasions. En el tercer episodi de la saga té l'oportunitat de matar el veritable autor de la traïció dels seus pares, després que es resolgui tot el malentès, però, prefereix portar-lo a la presó d'Azkaban, on rebrà el càstig i la condemna que ha estat patint durant tot aquell temps un home totalment innocent, en Sírius Black. Fent això, en Harry s'assegura el fet que tothom conegui la veritat sobre el que va passar i pot demostrar, així, la innocència d'en Sírius, que a més és el seu padrí. Si en Harry hagués matat ell mateix el traïdor Ben Babbaw, no s'hagués pogut demostrar mai la veritat i no s'hagués pogut fer justícia. En Harry no vol estalviar el patiment que en Babbaw es mereix, patiment que li pertoca i del qual s'ha escapat durant tots aquests anys.

No podem deixar de banda que Aquil·les coneix i assumeix la proximitat de la seva mort, ja que la seva mare, la deessa Tetis, li diu que si lluita a la Guerra de Troia, morirà jove, però les seves gestes i la seva persona seran recordades per sempre. En canvi, si no hi lluita, tindrà una vida llarga, fills i néts, però, quan aquests morin, el seu nom caurà en l'oblit. En Harry també accepta la seva mort, encara que ell no pugui escollir morir o no, des del moment en què coneix la profecia, fins a l'últim moment, quan arriba a la batalla final.

Així doncs, en Harry Potter i els herois èpics comparteixen punts en comú pel que fa a la seva psicologia i el seu comportament destacant sobretot el seu valor i el seu honor.

Hèctor i Aquil·les són dos dels protagonistes de la *Ilíada*, una de les grans obres èpiques que coneixem, i que seguidament compararem amb la saga de Harry Potter, ja que comparteixen una estructura extremadament semblant. Podríem dir que ambdues obres estan compostes a partir d'una estructura piramidal. Cadascuna està composta per dues piràmides. Aquestes piràmides podrien representar els dos bàndols, els quals, d'alguna manera, es correspondrien amb el bé i el mal, com veurem més endavant.

A la base de la piràmide, comuna per ambdues obres, hi trobem els nostres protagonistes enmig dels seus dos pilars, les seves dues persones imprescindibles. A l'extrem superior de la piràmide hi trobem els personatges que prenen les decisions que executarà el nostre protagonista, perquè encara que no siguin ells els protagonistes, són elements molt poderosos que tenen la potestat de controlar gran part del que passa i de fer que la història transcorri segons la seva mercè. Al cos de la piràmide, entre aquests dos extrems, trobem un seguit de personatges que generalment sempre segueixen les indicacions dels personatges que trobem a dalt de tot de la piràmide. Aquests personatges en moltes ocasions, són utilitzats pels personatges de la cúspide de la piràmide per establir una relació amb l'heroi de forma indirecta. Sota la base de la piràmide, trobem els personatges les decisions dels quals no poden influir en el transcurs de les accions, però que prenen part activa en la trama i que generalment recolzen al protagonista i la gent del seu entorn:

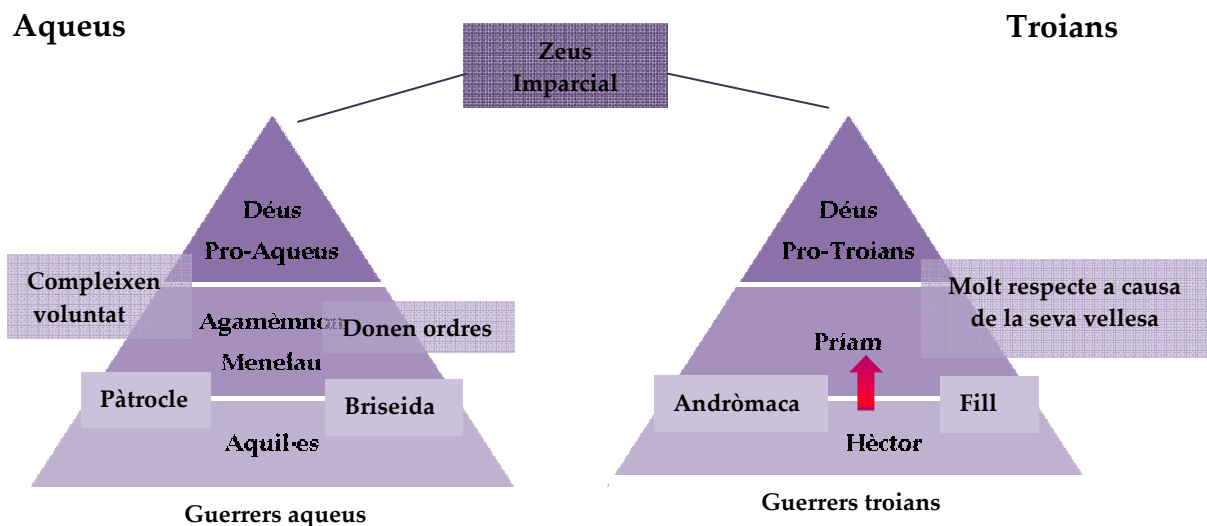

En el cas de la *Ilíada*, observem el bàndol dels aqueus i el bàndol dels troians. A la base de la piràmide dels aqueus hi trobem com a personatge central Aquil·les. Aquest heroi és la peça clau del bàndol grec. La seva figura representa la persona en la que tothom confia per a poder guanyar la guerra de Troia. Al seu costat, hi trobem les seves dues persones de més confiança, els seus pilars imprescindibles, sense els quals, la seva persona perd el que la fa ser única, tot el seu esplendor. Aquests dos personatges són Pàtrocle i Briseida. Pàtrocle és un gran amic d'Aquil·les, en ell projecta tots els seus somnis, l'ensenya, l'educa i el protegeix. Fins i tot adopta sobre ell una figura força paternal. L'altre dels seus pilars és Briseida, la neboda del rei de Troia i vestal del temple d'Àpol·lo. Al principi la rapta i se l'emporta al campament dels aqueus a la força, com a presonera. Però amb el temps se n'enamora i arriba el moment en què la deixa en llibertat. Aquesta, però, escull no tornar a Troia i decideix quedar-se al costat de l'heroi ja que també se n'ha enamorat.

A l'altre extrem de la piràmide, al capdamunt, hi trobem els déus que prenen part en la guerra de Troia decantant-se cap al bàndol dels aqueus, és a dir, Atena, Hera i Ares, entre d'altres. Aquestes divinitats interfereixen de diferents maneres en el transcurs de la guerra, amagant-se entre els guerrers i participant en la lluita sense ser descoberts, aconsellant l'heroi. Al centre de la piràmide hi ha Agamèmnon i Menelau. Agamèmnon és el rei d'Argos i Micenes. El rei de cada tropa mana sobre els seus guerrers, però Agamèmnon és el cap de l'expedició, ja que ha aportat més naus i més homes que els altres reis. Menelau és el rei d'Esparta, i germà d'Agamèmnon. És el marit d'Helena. I és el rapte d'aquesta per part del troià Paris el detonant, oficialment, de la guerra

de Troia. Tot i que podríem dir que simplement n'és el pretext, ja que per qüestions econòmiques i de comerç, feia temps que els aqueus volien declarar la guerra als troians. Aquests reis són, per tant, els que, a part de complir la voluntat dels déus, també dirigeixen la guerra i són els que ordenen als nostres herois què han de fer.

Sota la base trobem tot el seguit de guerrers aqueus que lluiten juntament amb Aquil·les, els quals, tot i no prendre decisions, són una part necessària ja que formen el conjunt d'homes que ha de plantar cara als troians.

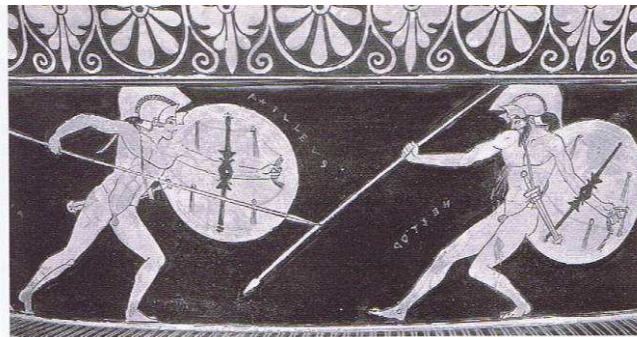

Pel que fa al bàndol troià, l'heroi que n'ocupa la seva base és Hèctor, el príncep troià. En aquest cas, la seva esposa Andròmaca i el seu nadó són les persones que té al seu costat, els motius pels quals lluita. Per descomptat, lluita també per tots i cadascun dels troians, com a futur rei que és, però per a ell la seva família és molt important i, per tant, el que més desitja és poder-los assegurar un futur, protegir-los i que el seu fill creixi en la seva preuada pàtria.

Al cucurell de la piràmide troiana trobem les divinitats que es van posar a favor seu: Apol·lo, Afrodita i Àrtemis, entre d'altres. L'estament del mig, en el cas dels troians, és ocupat per Príam, rei de Troia. A causa de la seva edat avançada, Príam no lluita, però això no significa que quedi al marge de la guerra. La seva figura és molt respectada, i el seu fill Hèctor té molt en compte la seva paraula.

Per sota de l'heroi i lògicament, de la mateixa manera que en el bàndol aqueu, trobem els guerrers troians sota el comandament d'Hèctor. Els guerrers troians tenen el mateix paper que els guerrers aqueus.

Al capdamunt dels dos bàndols i de forma imparcial, trobem Zeus, pare de tots els déus i dels homes, que, com acabem de dir, és manté neutral davant la guerra. Intervé quan creu que és necessari, aconsellant els altres déus sobre com han d'actuar, què han de dir als mortals del seu bàndol, o ordenant-los que deixin d'intervenir en la guerra, quan aquests s'hi impliquen massa. Finalment, tot i la seva aparent neutralitat, Zeus acaba decantant-se pel bàndol troià.

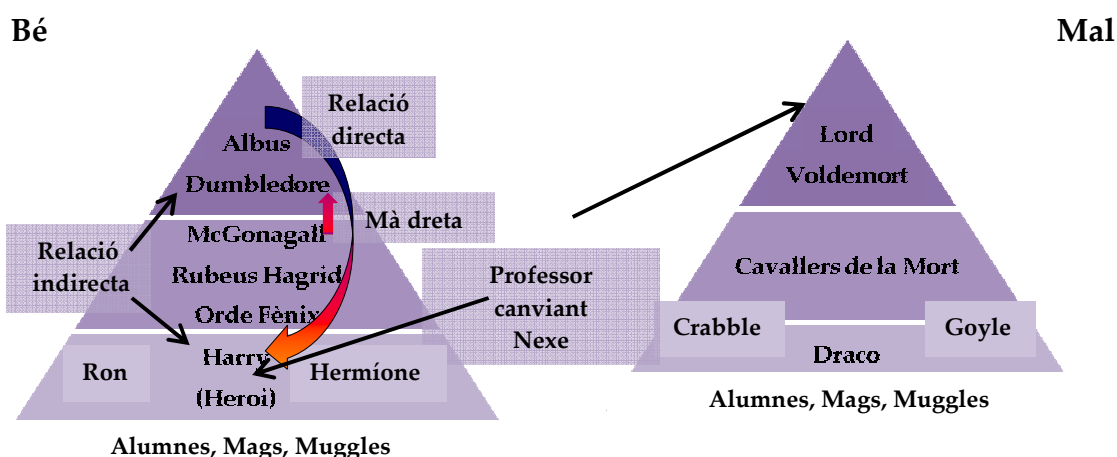

Aquil·les (esquerra) es disposa a matar Hèctor, que està a punt de desplomar-se. Vas àtic, 490 aC

En el cas de la saga de Harry Potter ens trobem, tot i que amb algunes petites variacions, el mateix esquema estructural. També hi apareixen dos bàndols, però, en aquest cas, durant el transcurs de la història, mitjançant les accions o les paraules literals dels personatges, queda clarament diferenciat, en nombroses ocasions, el bàndol del bé i del mal. Els personatges que formen el bàndol del mal han escollit ser-hi, fan el mal voluntàriament. En canvi, a la *Ilíada*, el lector és qui està més predisposat a creure quin dels dos bàndols és el del bé i quin el del mal. L'autor ens presenta la història de manera que el lector empatitza més amb un dels dos bàndols. És Paris, príncep troià germà d'Hèctor, qui rapta a Helena i són els aqueus els que declaren la guerra al poble troià, però també ens fa veure que Agamèmnon utilitza com a pretext el rapt de l'esposa del seu germà Menelau, i veiem que darrere de la intenció de defensar l'honor del seu germà s'hi amaguen els seus interessos propis que el beneficiarien si declarés la guerra a Troia i aconseguís una victòria sobre

aquesta. Així doncs, determinar quin és el bàndol del bé i del mal en aquesta obra, és una qüestió molt subjectiva que depèn del lector.

A la saga de Harry Potter, com l'autora ens deixa clar en tot moment, el bàndol del bé és el que correspon al protagonista de la seva saga, en Harry Potter, qui nosaltres considerem, salvant les distàncies, un heroi. Els seus dos pilars imprescindibles són els seus millors amics Ron i Hermíone. Aquests sempre acompanyen en Harry en les seves aventures i, a més, complementen la seva persona. A vegades, és l'Hermíone qui té els coneixements i la intel·ligència que manquen a en Harry i en Ron, com passa en la primera entrega, quan l'Hermíone fa que en Harry guanyi la partida d'escacs en un tauler gegant, on ells mateixos són peces i on posen la seva vida en perill i pugui continuar endavant, gràcies als seus coneixements en aquest joc. És molt lleial i té poca iniciativa, però està sempre al costat d'en Harry quan aquest defalleix.

En l'altre bàndol trobem la figura d'en Draco, el personatge que considerarem el nostre antiheroi, que representa les forces del mal. La seva figura és completament contrària a la d'en Harry. De fet, tot i que el principal adversari d'en Harry sigui en Voldemort, és gràcies a la forma de ser i les accions d'en Draco, que veiem tant clar el paper d'heroi que té en Harry. Els actes cruels i mal intencionats que comet, i les paraules ofenents que dirigeix a qualsevol persona que simplement es creui en el seu camí, fan que encara veiem més clarament les gestes tan honorables d'en Harry, per exemple quan en Draco insulta als bruixots, fills de muggles, pares no bruixots, en Harry surt

en la seva defensa. Per descomptat, també ho veiem clarament en les últimes entregues, quan en Draco pren un paper molt més actiu i acata ordres del senyor de les forces del mal. Al seu costat, de la mateixa manera que en Harry, en Draco també hi té als seus dos millors amics Crabble i Goyle, però en el seu cas, aquests dos no representen per a ell persones imprescindibles que l'ajuden i el complementen, sinó que més aviat el segueixen com si fossin gossos faldillers. Les seves personalitats, a diferència de les d'en Ron i l'Hermíone, no tenen qualitats que els facin ser especials ni útils a l'hora d'encarar-se amb alguna de les seves aventures. Més aviat un dels trets més clars amb el que se'ls pot identificar és la seva gran estupidesa.

A través d'aquestes relacions, tornem a veure les diferències entre en Harry i en Draco, l'heroi i l'antiheroi. Mentre que en Harry ens demostra constantment el valor de l'amistat veritable mitjançant la seva relació amb els seus millors amics, en Draco tracta realment malament els seus dos amics. Només els té al seu costat per utilitzar-los quan li fa falta. De fet, en nombroses ocasions, veiem com els menysprea i els deixa en ridícul davant de tothom. Aquest fet, ens demostra que en realitat no els valora i això ens fa veure que necessita tenir figures al costat a les quals poder humiliar per demostrar la superioritat i autoritat de la seva persona, demostrar-la a la resta de gent per augmentar la seva autoestima i arribar a creure-se-la ell mateix.

A l'extrem superior de les dues piràmides trobem els dos millors bruixots i més poderosos de la història del món dels mags: l'Albus Dumbledore i Lord Voldemort. En Dumbledore, a més de ser un home molt influent en tots els àmbits màgics, és el director de Hogwarts. És un home molt respectat per les bruixes i els bruixots d'ambdós bàndols. La seva relació amb el nostre heroi és realment excepcional. El paper que exerceix sobre ell és el de mestre, però també el protegeix i hi té una certa actitud paternal. És molt sincer amb ell i gairebé sempre li diu les coses tal com són, demostrant-li així que pot confiar plenament en ell. A causa de la situació personal d'en Harry, en Dumbledore, en molt poc temps, es converteix en una persona molt important per a ell, ja que fins llavors només havia viscut amb els seus tiets que mai li havien mostrat el més mínim afecte. Fins aleshores, en Harry, desconeixia el caliu familiar, de l'amistat, d'aquells qui es preocupen per un altre moguts per l'afecte i l'estima.

En Voldemort és un bruixot molt més jove que en Dumbledore. De fet, quan va estar a l'escola, aquest ja n'era el director. En Voldemort és un dels pocs bruixots que s'atreveix a plantar cara a en Dumbledore, i passa el mateix a l'inrevés. Al Senyor de les forces del Mal li agrada tenir el domini de tot i atemorir tothom.

En moltes ocasions, els personatges de l'extrem superior es comuniquen amb l'heroi de forma directa, en altres, però, trobem un seguit de personatges intermediaris que sovint actuen de connexió entre els dos extrems, sense deixar d'actuar pel seu compte. En la piràmide del bàndol d'en Harry hi trobem la professora Minerva McGonagall, la mà dreta del professor Albus Dumbledore. En ella veiem el clar exemple de connexió entre aquests personatges. A vegades transmet missatges de l'un a l'altre; altres vegades, la veiem observant en Harry de ben a prop per poder mantenir informat al professor Dumbledore. Exercint un paper semblant al d'aquesta, trobem en Rubeus Hagrid, el guarda del bosc que hi ha al costat de l'escola. Va ser ell qui va anar a buscar en Harry a casa la primera vegada que va anar a Hogwarts, i és ja en aquest moment en el que s'estableix una relació d'amistat molt forta entre els dos personatges. En aquest mateix estament, trobem també una organització creada per en Dumbledore quan en Tom Riddle va començar a fer servir el nom de Voldemort i va declarar la guerra al món dels mags. Un gran nombre de mags, d'entre ells els pares d'en Harry i el seu padrí, en Sírius Black, en formaven part. La seva tasca era lluitar contra Lord Voldemort i tot el seu seguici. L'orde va estar dissolta durant els prop d'onze anys que en Voldemort va estar a l'ombra i es va tornar a recompondre amb alguns dels seus antics membres i també amb noves incorporacions quan el retorn del Senyor de les forces del mal es va fer més que evident. Cal destacar, tot i que no durant l'època clàssica, sinó a principis del segle XX, que el govern grec també va crear una Orde anomenada Orde del Fènix (Τάγμα του Φοίνικος), instituïda per l'estat grec que va sorgir després de la Guerra d'Independència contra l'ocupant turc, com a reconeixement de la renaixença de l'hel·lenisme, durant segles occit i reclòs sota la dominació otomana, amb el Fènix simbolitzant el renaixement de l'hel·lenisme amb l'establiment de la República Grega.

Per altra banda, ocupa un lloc molt important en el transcurs de la història el professor de “Defensa contra les forces del mal”. Aquest professor canvia any rere any a conseqüència de l’argument: La persona que ocupa el càrrec és crucial en les gestes que en Harry duu a terme, cada curs ocupa un lloc important en el transcurs de la història, ja que sovint entorpeix el camí d’en Harry. En algunes ocasions, és un personatge que acata ordres que provenen del Senyor de les forces del mal, i, encara que això no segueixi del tot el nostre esquema piramidal, actua com a nexa entre en Voldemort i en Harry, conduint al segon, sense que ell ho sàpiga, més a prop d’en Voldemort, facilitant així el seu encontre i fent que es produeixi de la manera desitjada per aquest. Altres vegades, el lloc d’aquest professor és ocupat per personatges partidaris del bàndol del bé, com és el cas d’un membre de l’Orde que era, a més, un dels millors amics dels pares d’en Harry.

Al cos de la piràmide que representa el bàndol del mal tenim als Cavallers de la Mort. Nombrosos membres componen aquesta organització. Podríem destacar, entre d’altres el pare i la tieta del nostre antiheroi; per tant, observem que en Draco també guarda una relació familiar amb membres de l’organització, com fa en Harry amb membres de l’Orde.

No obstant, també trobem algun aspecte en el que podem observar clarament l’actitud diferenciada dels dos bàndols. En el cas de l’Orde, la lleialtat, el respecte i l’amistat són valors que imperen per sobre dels altres. Els lligams que comparteixen els membres van molt més enllà del fet de ser membres comuns d’una organització, ja que formen una gran família. En Dumbledore, tot i ser el cap de l’Orde, comparteix una relació d’igual a igual amb els altres membres, no li fa falta imposar-se, tampoc obliga ningú a dir o fer res. En canvi, els membres dels Cavallers de la Mort han de jurar fidelitat fins al moment de la seva mort a en Voldemort, el Senyor de les forces del mal, i l’incompliment d’aquest jurament es penalitza amb càstigs molt severos que poden arribar a ser la mort mateixa. A més, Voldemort no ha arribat a sentir mai ni un mínim d’afecte pels membres de l’Organització ni per cap altre ésser humà. L’autora ens deixa clar en més d’una ocasió que en Voldemort no sap estimar. Aquesta és la seva principal mancança i el seu màxim punt de feblesa. Malgrat això, els membres de l’organització afirmen ser amics seus. A més, tots

duen una marca inesborrable que els identifica com a membres dels Cavallers de la Mort.

Finalment, per sota dels nostres heroi i antiheroi a la piràmide, hi trobem el conjunt d'alumnes de l'escola, mags, *muggles* i altres personatges de la saga, dividits depenent del bàndol al qual recolzen. Com també passa a la *Ilíada*, encara que aquests personatges juguin un paper secundari en la història, en algunes ocasions les seves gestes són molt importants en el transcurs de l'argument de l'obra.

Aquest anàlisi ens permet arribar a una primera conclusió, que es fa difícil poder classificar en Harry com un tipus d'heroi determinat, ja que guarda moltes semblances amb els tres tipus d'heroi estudiats. Amb l'heroi tràgic comparteix molts aspectes de la seva vida, de la seva personalitat i, sobretot, els uneix el destí que li pertoca a cadascun d'ells; amb l'heroi èpic comparteix el valor i l'honor, i, per altra banda, l'estructura de la saga és molt semblant a l'estructura d'una obra èpica com la *Ilíada*; i pel que fa a l'heroi civilitzador, a part de compartir-hi alguns aspectes de la seva vida, com succeeix amb els altres herois, és on veiem les semblances més notables pel que fa a la mitologia, com la lluita contra monstres o dracs.

Per altra banda, la *Ilíada* ens permet parlar d'un altre aspecte que mereix la nostra atenció com és el tema de la recuperació d'un cadàver i el fet de donar-li sepultura, tradicions molt importants en totes les cultures d'ahir i d'avui i presents en aquesta obra èpica i en la nostra saga. Pels mags, com per tothom, veiem que és un fet important disposar del cadàver dels seus éssers estimats, per donar-los la sepultura que es mereixen i per estar en pau amb ells mateixos i amb el record de la persona que els ha deixat. Per aquesta raó, hem agafat alguns moments en els que aquest fet es posa en relleu, tant en la saga de Harry Potter com en algunes obres clàssiques, ja que aquestes qüestions rituals juguen un paper veritablement important en aquestes obres. En aquest sentit, ens agradaria destacar dos moments de la saga de notable importància.

El primer que volem posar de relleu és el fet de no poder donar sepultura a en Sirius Black, el padrí d'en Harry, a la cinquena entrega, ja que no se'n pot recuperar el cos. El fet de no recuperar les seves despulles és alguna cosa que

malgrat no ser mencionada sovint, les persones que l'estimaven, la tenen molt present. Ho veiem clarament en la sisena entrega, abans de l'enterrament del professor Dumbledore:

“En Harry va suposar que, igual que ell, en Ron i l'Hermíone pensaven en l'endemà al matí, quan enterrarien en Dumbledore. En Harry encara no havia assistit mai a cap enterrament, perquè quan en Sírius s'havia mort no hi havia hagut cap cos per enterrar. No se sabia imaginar com seria, i estava una mica capficat pel que veuria i com se sentiria. No sabia si la mort d'en Dumbledore li semblaria més real un cop fet l'enterrament. Tot i haver-hi moments en què la magnitud de la desgràcia l'aclaparava, passava estones d'atordiment en què, encara que tothom del castell no parlés d'una altra cosa, continuava costant-li molt de creure que en Dumbledore havia deixat realment d'existir. A diferència de com havia fet amb en Sírius, aquesta vegada no s'enganyava esperant contra tota esperança que en Dumbledore tornés...” (Llibre 6, capítol XXX).

De fet, en Sírius és la primera persona de vital importància que en Harry perd des que la seva persona té consciència de la mort, ja que va perdre els seus pares quan només tenia un any. Per tant, quan en Dumbledore mor, en Harry ja ha passat per una situació semblant i viu la mort del seu professor d'una forma més madura, com aquell qui ja sap com és la situació que l'espera. Però també és en Harry mateix qui pensa que probablement el fet de veure el seu cos, de presenciar com se li dóna sepultura, l'ajudarà a interioritzar, a comprendre finalment que ja no hi és. És aquí on podem apreciar la importància que té per a les persones recuperar el cadàver d'un ésser estimat, ja que un ritual funerari ens ajuda a acceptar la pèrdua que hem patit.

El segon moment que volem destacar es troba en la quarta entrega, quan l'esperit d'en Cedric Diggory, un company seu de l'escola, després que en Voldemort l'hagi matat, s'apareix al Harry. En aquell moment, també se li apareixen els esperits dels seus pares i d'altres persones que ha matat en Voldemort, per ajudar-lo i encoratjar-lo en la seva lluita. Llavors, poc abans de tornar a desaparèixer, el company li demana que s'emporti el seu cos del cementiri on es troba i el porti als seus pares:

“- Harry –va xiuxiuejar la silueta del Cedric-, ¿que podries agafar el meu cos? M’agradaria que el portessis als meus pares...” (Llibre 4, capítol XXXIV).

Tot seguit en Harry ha de córrer per agafar l'objecte que el transportarà altre cop a l'escola, es tracta de la copa del Torneig dels Tres Bruixots. Mentre ho fa, tant en Voldemort com la resta dels Cavallers de la Mort l'ataquen, procurant que no pugui escapar perquè en Voldemort pugui matar-lo definitivament. Però malgrat això, en Harry, abans d'agafar la copa, va a buscar el cos d'en Cedric, encara que això li suposi córrer un immens perill. Fins i tot, un cop en Harry torna a ser a l'escola, segueix amb el cos d'en Cedric sense deixar-lo anar:

“- Harry, deixa'l anar –va sentir que deia la veu de Fudge, i va notar com unes mans li intentaven prendre el cos flàccid del Cedric, però ell no el va deixar anar.

Llavors la cara de Dumbledore, que encara veia desenfocada i boirosa, se li va apropar.

- Harry, ja no pots fer res per ell. S'ha acabat. Deixa'l anar.

- M'ha demanat que el portés amb mi –va dir el Harry amb un fil de veu; li semblava que explicar allò era important-. M'ha demanat que el portés amb els seus pares...” (Llibre 4, capítol XXXV).

En la literatura clàssica, trobem molts exemples en els quals es recuperen els cadàvers d'alguns difunts. Un dels exemples el trobem en l'*Odissea*. Quan Odisseu baixa als inferns per parlar amb Tirèsias, es troba Elpènor, un company seu que va morir al casalici de Circe i al qual van haver de deixar allà sense enterrar-lo ni plorar-lo, ja que Odisseu i la seva flota tenien altres afers més urgents per resoldre. En aquell moment, Elpènor diu a Odisseu:

“...doncs et demano, senyor meu, que allí et recordis de mi, que no te'n vagis sense plorar-me i ni enterrar-me, en tornar-te'n, perquè, quan te'n tornis, no sigui jo qui esdevingui per a tu una maledicció dels déus; al contrari, crema el meu cadàver amb les armes que tenia i aixeca'm un túmul a la vora de la mar cendrosa, una tomba d'un home desgraciat, per fer-ho saber als qui han de néixer. Fes-me això i planta'm a la tomba el rem

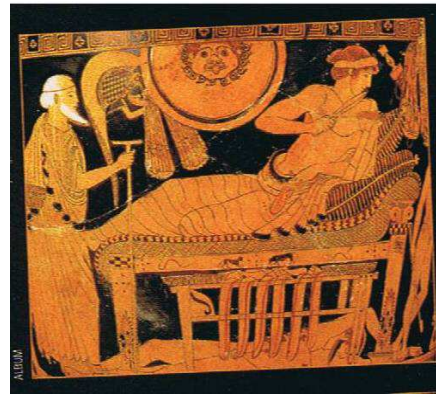
amb el qual remava quan era viu amb els meus companys.” (Odíssea, cant XI, 71-78).

Un altre exemple, molt conegut i de gran importància, el trobem en les pàgines de la *Ilíada*. En aquest cas no és el difunt qui demana el retorn del seu cos, sinó el seu pare. Príam, el rei de Troia, va haver d'anar fins al campament dels aqueus per recuperar el cos del seu fill Hèctor, després que Aquil·les el matés i l'arrossegués per davant de la muralla de la ciutat com a venjança per a la mort de Patrocle, a qui Hèctor havia mort pensant-se que matava el mateix Aquil·les. Príam suplica a Aquil·les que li torni el cos del seu fill i a canvi li ofereix moltes riqueses. Aquil·les acaba apiadant-se del vell Príam perquè li recorda el seu propi pare, a qui sap que no podrà tornar a abraçar, perquè el seu destí és morir a Troia, i per això li retorna a Príam el cos d'Hèctor.

“Recorda’t del teu pare, Aquil·leu semblant als déus, que, com jo, és de la meua edat i es troba als límits de la vellesa malaurada. També els veïns que hi ha a la vora segurament el turmenten, i no hi ha ningú que l’aparti de la ruïna i de l’estrall. Ell, però, almenys s’alegra en el seu cor de sentir dir que ets viu i cada dia té l’esperança de veure el seu fill estimat que torna de Troia. Jo, en canvi, sóc dissortat del tot, perquè he engendrat els fills més valents a l’espaiosa Troia i t’asseguro que ja no me’n queda cap. Eren cinquanta quan van arribar els fills dels aqueus. Dinou havien nascut d’un sol ventre. La resta me’ls van infantar altres dones dins el palau. A la major part d’ells l’impetuós Ares els va desfer els genolls. L’únic que em quedava i defensava la ciutat i els seus habitants, no fa gaire que tu me’l vas matar mentre lluitava per la pàtria, Hèctor. Per ell he vingut ara a les naus dels aqueus, per rescatar-lo, i et porto presents immensos. Respecta els déus Aquil·leu, i tingues pietat de mi, tot recordant el teu pare. Jo encara sóc més digne de compassió. He gosat fer allò que cap altre mortal de la terra no ha fet fins ara, acostar a la meua boca la mà de l’home que matà el meu fill.” (Ilíada, cant XXIV, 486-506).

Harry Potter just abans de retornar el cadàver de Cedric Diggory al seu pare (Harry Potter i el calze de foc).

Príam suplica a Aquil·les el cos del seu fill Hèctor, detall d'escifos de figures roges, 490-480 a.C. Museu d'història de l'art, Viena.

Pel que fa als rituals funeraris, intentarem establir un paral·lelisme entre l'enterrament d'en Dumbledore i el de Pàtrocle. A l'enterrament de Pàtrocle hi van assistir tots els guerrers aqueus, fins que Aquil·les va demanar que només restessin els íntims. Els homes es tallaven els cabells i els posaven damunt el seu cos. Els que restaren, van untar el cos amb el greix d'animals sacrificats i en van posar els cossos al costat i el van cobrir de llenya. També se li va posar al voltant els cossos de dotze troians sacrificats per a ell i àmfores d'oli i mel. Llavors Aquil·les s'encomana als vents Bòreas i Zèfir:

“Arribaren a la fèrtil Troia, es precipitaren damunt la pira, i el foc va començar a crepitjar d’una manera extraordinària. Durant tota la nit atieren plegats la flama de la pira mentre bufaven sorollosament...” (Ilíada, cant XXIII, 215-218).

Quan es va fer de dia, la pira es va apagar i Aquil·les i altres homes en van recollir els ossos.

Àmfora del Dipylon, 760-750 a.C.
Museu Arqueològic Nacional, Atenes.

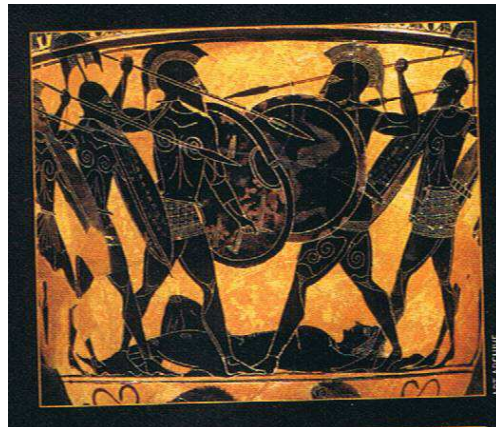
Exposició del mort, detall de l'àmfora 804 del Dipylon.

L'enterrament d'en Dumbledore també és un enterrament multitudinari on hi assisteixen alumnes, pares, altres ex-alumnes, gent d'altres escoles, càrrecs importants, en definitiva, tothom qui vol retre homenatge al professor Dumbledore. Fins i tot els centaures que viuen al Bosc Prohibit s'acosten per a dir-li l'últim adéu i les sirenes del llac surten a cantar per a ell. La cerimònia reflecteix el respecte i l'admiració que tots els presents sentien vers el professor. En Hagrid duu el cos d'en Dumbledore *"embolcallat amb una roba porpra de vellut entatxonada d'estrelles daurades"* i el diposita sobre una taula que es troba davant de tot de les files de cadires que ocupen els presents. Al final de la cerimònia, passa quelcom que deixa tothom astorat:

"Del cos d'en Dumbledore i de la taula on jeia s'havien alçat de sobte tot de flames blanques i vives, que es van fer cada vegada més altes, fins que van arribar a ocultar el cadàver. Una fumera blanca es va elevar en espiral cel amunt i va començar a fer formes estranyes. Hi va haver un instant que a en Harry li va deixar de bategar el cor, perquè li va semblar veure un fènix que s'enlairava exultant i es perdia en la blavor del cel, però un moment després el foc s'havia apagat. En lloc seu hi havia una tomba de marbre blanc, que contenia el cos d'en Dumbledore i la taula on havia estat estès." (Llibre 6, capítol XXX).

Tomba d'Albus Dumbledore.

Menelau disputa el cadàver de Pàtrocle als troians
(detall d'un atuell, font: National Geographic
Historia, "Especial Grecia").

Així doncs, hem escollit l'enterrament de Pàtrocle perquè és un dels més coneguts de la literatura clàssica i per les circumstàncies de la seva mort, ja que tots dos van morir en mans de l'enemic, però, sobretot, pel fet que el cos

d'en Dumbledore es crema de la mateixa manera que els grecs cremaven en pires els seus morts, particularitat que posa en relleu aquest paral·lelisme. Però, de fet, podríem haver comparat l'enterrament d'en Dumbledore amb molts d'altres enterraments de la literatura clàssica.

Per altra banda, en la manera com en Harry, el nostre heroi "èpic" de Hogwarts, salvant les distàncies, s'enfronta a la seva pròpia mort és on podem veure, de nou, una clara referència al mon clàssic, ja que els herois èpics no podien concebre la mort sense lluita ni sense glòria. Volen que les seves gestes siguin reconegudes per les generacions futures. Morir en combat quan encara es troben a la flor de la vida, la "bella mort" com es anomenada en les oracions fúnebres ateneses, proporciona als guerrers la qualitat d'homes coratjosos i agosarats. Gràcies a aquest tipus de mort, l'excel·lència deixa de ser mesurada en relació a d'altres persones, doncs, ja no necessita ser comprovada mitjançant enfrontaments. Queda determinada per sempre gràcies a aquesta proesa que ha posat fi al final de la vida de l'heroi.

En Harry, tot i no cercar la glòria ni el reconeixement, es veu abocat a la mort pel seu propi destí. El fet d'haver sobreviscut a un dels malefics imperdonables que causen la mort a tothom qui els rep, és el que fa que se li atribueixin qualitats com el reconeixement i la glòria. Es reconegut per totes les generacions de bruixots, fins i tot les generacions més joves que la seva. A més, com que, segons la profecia, és l'únic bruixot que pot vèncer definitivament Lord Voldemort es veu obligat a lluitar, a acostar-se a la seva pròpia mort lluitant com faria qualsevol heroi èpic. El coratge i l'atreviment són dues de les qualitats que defineixen millor la seva persona, com ell mateix ens demostra durant el transcurs de totes les seves aventures.

No podem deixar de banda un aspecte que va molt relacionat amb la mort, es tracta de la baixada als inferns, destí final dels morts, que a vegades rep la visita d'alguns éssers vius com ara veurem. Ja sabem que en Voldemort va atacar en Harry quan era només un nadó, i va crear un vincle entre ells dos. Aquest vincle és importantíssim, ja que, com descobrim quasi al final de la saga, és en la pròpia persona d'en Harry on Lord Voldemort va amagar un fragment de la seva ànima. Així, en l'última entrega, en Harry comprèn que ha de morir ell també per a poder destruir la persona de Lord Voldemort en la seva

totalitat. El que encara no sap és que quan en Voldemort intenti matar-lo amb un dels seus maleficcis imperdonables, l'únic que aconseguirà serà matar la part de la seva pròpia ànima que es troba dins del cos d'en Harry i que, per tant, deixarà en Harry il·lès. Així doncs, després de rebre el malefici imperdonable, va notar com si encara existís, ja que sentia que es trobava sobre d'una superfície i això volia dir que tenia sentit del tacte, a més, també es va adonar que estava despullat. Llavors, es va preguntar si també devia tenir sentit de la vista i en obrir els ulls va comprovar que també en tenia. Però, quan va obrir els ulls, va descobrir les primeres coses sobre el lloc on es trobava:

“Era enmig d’una boira lluminosa, però molt diferent de les menes de boira amb què estava familiaritzat. No era que els topants estiguessin ocults per una broma, sinó més aviat que la broma encara no s’havia materialitzat en topants. El terra on estava estirat es veia blanc, ni fred ni calent; però existia i prou, com una cosa plana i nua sobre on poder estar.” (Llibre 7, capítol XXXV).

Després va comprovar que les seves necessitats es satisfien immediatament, tot just quan acabava de notar-les, ja que va desitjar estar vestit i va aparèixer roba del no-res. Més endavant:

“En Harry va girar en rodó a poc a poc, i li va fer l’efecte que els topants s’anaven definint a mesura que hi passava els ulls. Era en un gran espai obert, lluminós i buit, una sala molt més àmplia que el Gran Saló, amb aquella límpida cúpula de vidre. [...] L’indret on es trobaven era efectivament un palau, però un palau estrany, amb cadires disposades en rengleres curtes i trossos de barana aquí i allà...” (Llibre 7, capítol XXXV).

Llavors, en Harry s'adonà que en aquell indret només hi havia una criatura en forma de nadó despullat, d'aspecte fràgil i malaltís. Aquest nadó era l'ànima d'en Voldemort, o si més no, el fragment de la seva ànima que habitava dins d'en Harry. Després descobreix que també hi és en Dumbledore, que en aquells moments ja era mort. En Harry, en veure'l, li pregunta si és mort i el professor li contesta que ell creu que no. Al cap de poc, en Harry s'adona que en aquell lloc l'antiga cicatriu li havia desaparegut. És en aquest moment quan en Dumbledore explica a en Harry que només ha mort la part d'en Voldemort que hi havia en el seu cos. En Dumbledore va aclarir a en Harry aquests i altres

aspectes durant l'estona que van conversar i va respondre a totes les preguntes que li va fer en Harry.

El que també crida l'atenció és la percepció del temps en aquell indret: *"En Harry es va quedar rumiant una bona estona, o potser només va ser un moment. En aquell lloc era molt difícil estar segur d'una cosa com ara el temps."* (Llibre 7, capítol XXXV).

En un moment determinat, també veiem que, tot i estar mort, en Dumbledore manté el seu cos, ja que pot establir contacte físic amb en Harry: *"En Dumbledore va donar-li uns copets afectuosos a la mà..."* (Llibre 7, capítol XXXV).

També ens diu el mateix Harry que en aquell lloc s'hi sent molt bé. I quan finalment en Harry i el professor Dumbledore parlen sobre on són, no arriben a una conclusió clara:

"... ¿On diries que som?"

Fins que en Dumbledore no va fer la pregunta, en Harry no ho havia sabut, però de cop es va adonar que tenia la resposta als llavis.

- *Sembla –va dir, arrossegant la veu- l'estació de King's Cross, només que molt més neta, i buida; i sense cap tren, pel que veig.*

- *L'estació de King's Cross! –va exclamar en Dumbledore, escapant-se-li el riure-. Valga'm Déu! ¿De debò?*

- *¿On creu que som, doncs? –va dir en Harry, una mica a la defensiva.*

- *No ho sé pas, estimat Harry. Ho deixo per tu."* (Llibre 7, capítol XXXV).

Un cop acaben la conversa, en Harry li pregunta al seu professor si ha de tornar i a partir de la resposta del professor, el transcurs de la conversa es desenvolupa de la següent manera:

"- Això ho has de decidir tu.

- *¿Puc triar?*

- *Sí, i tant –li va dir en Dumbledore amb un somriure-. Dius que som a King's Cross, ¿oi? Doncs diria que, en cas que decidissis no tornar, podries perfectament... d'això... agafar un tren.*

- *I ¿on em portaria?*

- *Enllà –va limitar-se a dir en Dumbledore.*

[...]

- *I vostè ¿vol que torni?*

- *Crec que, si decideixes tornar –va dir en Dumbledore-, hi ha la possibilitat que en Voldemort desaparegui del mapa. No ho puc assegurar, per això. Però sí que sé segur, Harry, que tu ara tens menys por de tornar aquí que no pas ell.*

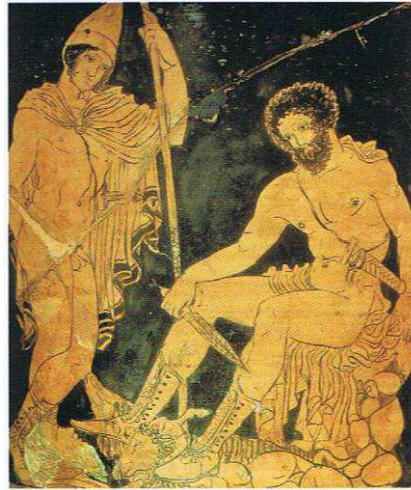
[...]

- *No compadeixis els morts, Harry. Compadeix els vius, i, sobretot, els qui viuen sense amor. Si tornes, faràs possible que no hi hagi tants esperits mutilats ni tantes famílies desmembrades. Si consideres que això val la pena, ens haurem d'acomiar de moment.” (Llibre 7, capítol XXXV).*

I finalment, quan en Harry ja s'havia aixecat i es disposava a marxar, va preguntar al professor Dumbledore si allò era real o havia passat dins el seu cap i la resposta del professor Dumbledore va ser: “- *És clar que passa dintre el teu cap, Harry; però això no vol dir que no sigui real!*” (Llibre 7, capítol XXXV).

De tot això, en podem deduir que en Harry, que encara era viu, es trobava molt probablement al món dels morts. També en la mitologia clàssica trobem visites per part de diferents herois al regne dels morts. El cant XI de l'*Odissea* narra el viatge d'Odisseu a aquest regne. Per a poder arribar-hi, ha de navegar amb el seu vaixell fins a la fi del món, fins a l'horitzó, tant lluny com la seva vista pugui arribar a contemplar. Aquest indret és un lloc fosc i tenebrós, amb una densa boira, resguardat per àlbers i salzes i dos rius que desemboquen en un tercer. Odisseu sacrifica un anyell i una ovella i emplena un forat amb la seva sang, ja que les ànimes dels morts, quan se la beuen, poden recuperar temporalment la facultat de parlar amb una persona viva:

“Després d’haver invocat amb els meus precs el poble dels difunts, vaig agafar els animals i els vaig degollar vora el clot”. (Odissea, cant XI, 34-35).

A la cantonada inferior esquerra, el cap de Tirèsias està sorgint del món subterrani.
Odisseu, assegut sobre una roca, acaba d'invocar el seu esperit sacrificant un anyell.
Vas del sud d'Itàlia, inicis del segle IV aC.

Durant les converses que manté amb els morts, Odisseu aprèn coses sobre el regne de l'Hades i la seva reina Persèfone. Les ànimes dels morts que es troben a l'Hades conserven la identitat que tenien en vida. El relat d'Odisseu no ens ofereix una topografia clara de l'Hades, però el que sí que ens dona és una visió de diversos malfactors, cadascú dels quals compleix un càstig exemplar i etern que li ha estat atorgat en funció dels actes comesos. Parla amb més d'un mort, però el seu objectiu és parlar amb Tirèsias perquè aquest li digui com retornar a casa. És tanta la urgència de parlar amb l'endeví que, fins i tot quan veu la seva mare, la qual ell no sabia que havia mort, no li deixa beure sang perquè l'ha de reservar per Tirèsias:

*“En veure-la, em vaig posar a plorar i me’n vaig compadir en el meu cor.
Però ni fins i tot així, encara que estava profundament afligit, se li permetia
atansar-se a la sang, sense que li hagués fet preguntes a Tirèsias.”*
(Odissea, cant XI, 87-89).

Tirèsias fa d'oracle a Odisseu, li explica pas per pas i amb complet detall què ha de fer per tornar a casa, fins i tot li diu què es trobarà quan hi arribi, el sacrifici que ha de fer per al déu Posidó, com a recompensa per haver deixat el seu fill, el Ciclop Polifem, cec, i com serà, al cap dels anys, la seva mort:

*“A casa teva, també hi trobaràs desgràcies: uns homes insolents, que
devoren els teus béns i pretenen la teva esposa divinal oferint-li obsequis
de nocces. No obstant això, quan tornaràs, et venjaràs dels seus actes
violents. [...] i fes sacrificis esplèndids al sobirà Posidó, un moltó, un brau i*

un garrí que ja munti les truges, [...] A tu, lluny de la mar, t'arribarà una mort molt suau, la qual et llevarà la vida quan estiguis gaudint d'una vellesa plaent, i, al teu voltant, la gent serà feliç. Tot el que et dic és veritat.”
(Odissea, cant XI, 115-118, 130-131, 134-137).

Després d'haver parlat amb Tirèsias, Odisseu ho fa també amb la seva mare, que li explica la situació d'Ítaca, la seva pàtria. Odisseu prova d'abraçar la seva mare:

“Tres vegades m'hi vaig acostar, perquè el meu ànim m'impulsava a abraçar-la, i tres vegades em va volar de les mans, com si fos una ombra o un somni.” [...]

“... aquesta és la condició dels humans quan moren: els nervis ja no mantenen units la carn amb els ossos, i tot ho destrueix la força violenta del foc ardent, tan bon punt la vida ha abandonat els ossos blancs, i l'ànima fuig volant com un somni.” –li respon Anticlea, la seva mare.
(Odissea, cant XI, 206-208, 218-222).

Odisseu parla amb moltes més ombres, i finalment emprèn el camí de tornada.

Un altre dels herois que visita l'Hades és Enees. És el fill d'Anquises i Afrodita, l'encarregat de fugir de Troia i salvar-se, ja que són els seus descendents els que algun dia fundaran Roma. Una nit, quan Anquises ja és mort, se li apareix al seu fill en somnis i li diu que, quan arribi a Itàlia, ha de visitar la Sibil·la de Cumes, per poder conèixer el seu futur i el desenllaç de les guerres que es produiran. Un cop és davant la Sibil·la, Enees li demana baixar a l'infern:

“Només això et demano: com que aquí està –es diu- la porta del rei Infernal i la tenebrosa llacuna que ceneix l'Aqueront, arribar a la presència del meu estimat pare i que toqui el seu rostre; que el camí em mostris i m'obris les sagrades portes.”
(Eneida, cant VI, 104-109).

Llavors Enees descobreix Caront, el barquer encarregat de fer creuar les ànimes que volen arribar a l'Hades. Primerament Caront rebutja transportar un cos viu, però quan veu el ram d'or que porten Enees i la Sibil·la hi accedeix.

Després troben el gos Cèrber, guardià de la porta d'entrada. En el seu camí per l'Hades, Enees i la Sibila troben les ànimes dels qui han tingut una mort prematura. Enees també descobreix un ésser estimat, la mort del qual desconeixia, Dido, reina de Cartago, amb qui mantenia un romanç, el qual es va acabar forçosament perquè els déus recordaren a Enees quina era la seva missió i li digueren que no podia quedar-se més temps a Cartago. Quan Enees va marxar, Dido se suïcidà:

*“... Llàgrimes va vessar i li va parlar amb dolç amor:
“Infeliç Dido, així que certa era la notícia
Que em va arribar que havies mort i buscat el final amb l'espasa?
Vaig ser llavors jo, ai! La causa de la teva mort? Pels astres
Juro, pels déus i per la fe que hi hagi en les profunditats de la terra;
Contra el meu desig, reina, em vaig allunyar de les teves costes.”
(Eneida, cant VI, 455-460).*

Enees també troba companys caiguts al camp de batalla i soldats vençuts per ell mateix. Finalment arriben a les planes dels Camps Elisis on hi ha Anquises observant les ànimes dels seus futurs descendents.

A Enees quan intenta abraçar el seu pare, també tres vegades, li passa el mateix que a Odisseu amb la seva mare, realitzar aquest gest també li resulta impossible:

“Llavors intentà tres vegades passar-li els braços entorn del coll, però tres vegades l'espectre s'escapà de les mans que l'estrenyien en va, semblant als vents suaus, talment un somni alat.” (Eneida, cant VI, 700-702).

Llavors Enees li explica que el motiu de la seva visita és veure'l precisament a ell, i en aquell precís moment, Anquises li conta que les ànimes que es troben allà on és ell, són les ànimes cridades a renéixer en nous cossos i seran, precisament, les ànimes descendents dels troians que fundaran la glòria de Roma.

Podem comprovar com les baixades d'aquests personatges presenten clares diferències. Per començar, en Harry no sap on és, mentre que els herois clàssics saben que són a l'Hades. A més, en Harry no sap per quin motiu va a parar en aquell indret, mentre que els altres dos ho fan per voluntat pròpia. Per

altra banda, com que en Harry no està segur d'on és, no sap si ha de tornar ni tampoc sap si el que està passant i aquell lloc són o no reals, cosa que no els passa a Odisseu i Enees, que només han baixat per fer-hi unes consultes i després retornar.

Per altra banda, en Harry es troba en un lloc força agradable, el seu entorn és tranquil i molt clar, i el fa sentir bé, en aquest lloc les seves necessitats es veuen satisfetes al moment, mentre que els nostres herois clàssics es troben en un lloc fosc, tenebrós i obscur i el que els envolta és de tot menys agradable. D'altra banda, en el lloc on es troba en Harry, a part d'ell només hi són en Dumbledore i aquella criatura en forma de nadó. En canvi els nostres herois estan envoltats d'una infinitat d'ànimes. A la saga que ens ocupa, veiem que no podem estar segurs de com transcorre el temps en aquell indret, mentre que en l'*Eneida* i l'*Odissea*, no es fa referència a aquest aspecte.

En relació al contacte entre els morts i els vius, cal remarcar que en Harry i en Dumbledore poden tocar-se amb total normalitat, mentre que els nostres dos herois, a més, de manera molt semblant, s'adonen que a ells els és impossible establir aquest contacte físic amb els seus éssers estimats. Convé destacar, però, un element que apareix en les tres històries i que és molt característic, la boira. Que el lloc on es troba en Harry estigui ple de boira és un dels fets que veiem a simple vista i que ens porta gairebé de forma involuntària a pensar en l'Hades.

Finalment, el més important és què van a fer en aquest indret. Recordem que Enees hi va per parlar amb el seu pare, qui li parlarà de Roma, ciutat que els seus descendents hauran de fundar. L'objectiu d'Enees és complir les prediccions al peu de la lletra per tal de posar les bases necessàries per a que els seus descendents puguin fundar la ciutat. Odisseu va a trobar Tirèsias per demanar-li com tornar a Ítaca. Podríem dir que el Tirèsies d'en Harry és en Dumbledore ja que li dóna moltes respostes respecte coses que ha de conèixer sobre el que ha passat, i també li parla de què passarà si torna. Per tant, el descens a l'Hades d'aquests tres personatges, d'alguna manera, comporta objectius comuns, ja que tots tres hi van en busca de respostes. Per altra banda, les converses que mantenen els nostres personatges són de vital importància per al transcurs i la continuació de les seves vides. Són, potser,

aquestes converses, un dels fets que més ens fa identificar aquesta estació, on es troba en Harry, amb les baixades als inferns dels herois clàssics, malgrat que s'ha de tenir en compte que en Harry "apareix" en aquest indret just després que en Voldemort intenti matar-lo. Això també ens fa pensar que podria ser possible que el lloc on ha anat a parar en Harry no sigui pròpiament l'Hades sinó un indret que es troba entre la vida i la mort, d'aquí podria provenir la visió d'en Harry que es troba en una estació de trens, on pots decidir tornar o bé agafar un tren que et portarà, com diu en Dumbledore "enllà". Tampoc Odisseu s'endinsa en l'Hades, sinó que es queda bastant a les portes i són els esperits els que acudeixen a ell. Aquest lloc on en Harry es troba, també ens fa pensar en la llacuna Estígia, on erren les ànimes fins que el barquer Caront les dirigeix a l'interior de l'infern. En el cas dels herois clàssics, un viu visita els morts en el lloc on resideixen, però en el cas d'en Harry Potter, és com si un viu i un mort es trobessin en un lloc entremig de la vida i la mort, com el limbo, tot i que d'aquest lloc, com veiem, només en pot tornar en Harry, ja que en Dumbledore no té aquesta opció.

Parlarem ara d'una última qüestió de vital importància en la saga de Harry Potter que hem anunciat en parlar de l'estructura, és la concepció del bé i del mal. A en Harry li preocupa, com sabem, la connexió que es va establir entre ell i Lord Voldemort quan aquest va intentar matar-lo essent un nadó. La cicatriu que té en Harry al front es causada per aquest primer atac. Aquesta cicatriu no és simplement una marca permanent en la seva pell, sinó que crema i s'enrogeix quan Voldemort està a prop o quan intenta penetrar en la ment d'en Harry durant les set entregues. En Harry es pregunta, i això el fa sentir molt malament, quina quantitat del seu enemic va penetrar en ell quan va intentar matar-lo i quant poder pot exercir en Voldemort sobre la seva persona fent-lo obrar com ell vol. El propi Harry sap que en aquell moment va adquirir una de les qualitats més importants del seu enemic, ja que molts pocs mags la tenen, és l'art de parlar com les serps, o dit d'una altra manera, l'art del parlar reptilià. Art que en Harry descobreix per casualitat, abans i tot de conèixer la seva condició de mag, quan un dia, en una visita al zoo amb els seus tiets i el seu cosí, de sobte es troba parlant amb una serp sense ser conscient que ho estava fent. La connexió mental que comparteixen en Harry i en Voldemort és

molt important, ja que els permet veure els pensaments de l'altre i, per contra, intentar amagar-se'ls, art que s'anomena oclumància. Poden, fins i tot, crear pensaments i visions fictícies per fer caure l'adversari en un parany, com en la segona entrega, quan en Voldemort fa creure a en Harry que ell i els Cavallers de la Mort tenen al seu padrí, Sírius Black, capturat a la Conselleria d'Afers Màgics. En realitat el seu padrí no hi és, però en Voldemort vol que en Harry vagi a la Conselleria per poder aconseguir la bola de cristall que conté la seva profecia. En una altra ocasió, al final de la cinquena entrega, l'ànima d'en Voldemort aconsegueix penetrar dins d'en Harry i arriba a dominar-lo. De fet, com podem veure en l'última entrega i com ja hem comentat en altres apartats, un dels *horrocruxes*, és a dir, un dels fragments de l'ànima d'en Voldemort que ell mateix amaga en diferents objectes i éssers, es troba en la persona d'en Harry des del dia que en Voldemort el va intentar matar.

Harry Potter posseït per Lord Voldemort, *Harry Potter i l'Orde del Fènix*.

En Harry i en Sírius mantenen una conversa respecte aquesta qüestió que preocupa tant en Harry i en Sírius li respon: *“les persones es divideixen en bones i dolentes; tots tenim llum i obscuritat en el nostre cor. L'important és quina part decidim potenciar”*.

En Dumbledore també en parla amb en Harry, i coincideix en opinió amb en Sírius, doncs, també considera que és potestat humana triar entre el bé i el mal:

“És quan triem, Harry, que mostrem com som realment, molt més que amb les nostres habilitats.” (Libre 2, capítol XVIII).

I és que, malgrat la connexió i els poders que en Voldemort va transmetre involuntàriament a en Harry aquella nit, és ell i només ell qui decideix en cada

moment com reaccionar davant la vida, és ell qui decideix fer-ho al costat de la llum o al costat de la foscor. És la manera com utilitza les seves semblances el que el fa ser diferent d'en Voldemort.

En el mite grec, trobem una situació semblant en una teogonia òrfica. Concretament en la fulminació dels Titans que van menjar-se l'infant Dionís. Titans és el nom genèric utilitzat per anomenar els sis fills mascles d'Urà i Gea. Dionís és fill de Zeus i Sèmele, és el déu de la vinya, del vi i del deliri místic. La deessa Hera, engelosida per les relacions que tenia el seu marit Zeus fora del seu matrimoni, va enviar els Titans que van distreure Dionís amb joguines. Llavors el van agafar, el van desmembrar, el van bullir, el van cuinar i se'l van menjar; més tard, de les restes salvades i reunides, reneix Dionís. Després d'això, Zeus va destruir els Titans amb el seu llamp i aquests van quedar reduïts a pols. D'aquesta pols, barrejada amb el fang provinent de la terra, en sorgeix l'home. Per tant, en l'ésser humà, trobem una part material, mortal i terrenal i una altra part divina, eterna i celestial. L'home intenta desfer-se de la matèria, que és la que comporta les passions, i també el mal.

Plató també defensava la idea que és responsabilitat de l'home triar entre el bé i el mal. Afirmava que l'ànima, per naturalesa, té tendència a assolir la idea del bé sobre la resta d'idees. Per realitzar el bé, cal conèixer-lo. Només es vol el que es coneix i la moral de l'home va creixent a mesura que va coneixent el bé. Aquest creixement es dona gràcies a la voluntat. En el moment en el que l'ànima coneix el bé, vol assolir-lo. Ningú és voluntàriament dolent. El bé exerceix una atracció irresistible vers l'ànima que fa que l'home no tingui cap més remei que buscar-lo. Fins aquest punt, Plató i Sòcrates estan d'acord. Sòcrates creu que un cop l'ànima ha conegut el bé, ja no hi ha opció de triar el mal. En canvi, Plató, diferencia creença i opinió. Diu que una cosa es creure que es posseeix el concepte del bé i del mal i l'altra que es pugui opinar sobre aquests dos. És a dir, la base d'una opinió no és científica, per tant, no ve regida per la intel·ligència, per això, impulsada per les raons que siguin, una opinió pot escollir el mal. És en aquesta diferència de criteris, on veiem que Plató creu que tot i conèixer la idea del bé, al final és l'home qui decideix entre aquesta idea i la del mal.

CONCLUSIONS

En una època en la qual ens meravella el que és nou i en la que tenim tendència a deixar de banda els clàssics, pel simple fet de ser-ho o pels prejudicis socials que ens diuen que són antiquats o avorrits, en el fons, encara tenen el poder d'emocionar-nos, ocults rere la més actual de les històries, entorns i conflictes d'avui.

Així, sota d'una altra aparença i amb alguns canvis, les històries d'ahir i d'avui continuen tenint el mateix rerefons. D'aquesta manera, entre bruixots, encanteris i escombres voladores encara queda lloc per a gaudir de la màgia de les obres clàssiques i de les seves històries, encara que sigui de forma indirecta. Per molts canvis socials i avenços tecnològics que hi pugui haver, no hem canviat tant respecte als antics. Les passions que mouen la gent de la nostra època, les nostres vides i a nosaltres mateixos, no han canviat massa en tot aquest temps, segueixen sent les mateixes que afectaven grecs i romans.

Per altra banda, el món clàssic i el món de Harry Potter m'apassionen excepcionalment, per això, ha estat un repte molt gratificant poder treballar-los a fons i valorar aspectes als quals mai, abans d'aquest treball, havia dedicat l'atenció que es mereixien, com l'honor i la integritat que caracteritzen tant en Harry com Hèctor o el mateix Aquil·les.

Per aquesta raó, també m'agradaria que aquest estudi fos un estri d'ajuda alhora d'apropar aquests dos mons, aparentment tant llunyans, tant als amants de la saga de Rowling com als amants del món clàssic.

Per acabar, podríem concloure dient que Harry Potter, heroi modern que lluita contra el mal a semblança de Batman i Superman entre d'altres, com hem pogut veure al llarg de tot el treball, presenta una personalitat molt més complexa, que ens fa considerar-lo, *mutatis mutandis*, un heroi a la manera clàssica ja que reconeixem en ell gairebé totes les característiques que defineixen a aquests herois. Per altra banda, totes les semblances i punts en comú que comparteix amb herois èpics com Aquil·les i herois civilitzadors com Hèracles, ens permetria considerar-lo una mena d'heroi híbrid "èpicocivilitzador". Tot i això, sense oblidar el seu component èpic i civilitzador,

hem arribat a la conclusió que l'heroi a qui més s'hi assembla és a l'heroi tràgic, ja que Harry Potter i Èdip no només comparteixen molts aspectes de les seves vides i personalitats, sinó, sobretot, perquè tots dos s'enfronten des del bressol a un destí que presidirà la major part de les decisions de les seves vides .

BIBLIOGRAFIA

FONTS CLÀSSIQUES:

- ÈSQUIL. *La Orestíada*. Trad. de Manuela García Valdés. PPU; Barcelona, 1988.
- HOMER. *L'Odissea*. Trad. de Joan Alberich i Mariné. La Magrana; Barcelona, 2006.
- HOMER. *La Ilíada*. Trad. de Joan Alberich i Mariné. La Magrana; Barcelona, 2006.
- SÒFOCLES. *Èdip Rei*. Trad. de Joan Castellanos i Vila. La Magrana; Barcelona, 2005.
- SÒFOCLES. *Tragèdies*. Trad. de Carles Riba. Curial; Barcelona, 1993.
- VIRGILI. *L'Eneida*. Trad. de Joan Bellès. Empúries; Barcelona, 2007.

SAGA POTTER:

- ROWLING, J.K. *Harry Potter i la pedra filosofal*. Empúries; Barcelona, 1999.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i la cambra secreta*. Empúries; Barcelona, 2001.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i el pres d'Azkaban*. Empúries; Barcelona, 2001.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i el calze de foc*. Empúries; Barcelona, 2001.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i l'orde del Fènix*. Empúries; Barcelona, 2004.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i el misteri del Príncep*. Empúries; Barcelona, 2006.
- ROWLING, J.K. *Harry Potter i les relíquies de la Mort*. Empúries; Barcelona, 2008.

OBRES DE CONSULTA:

- BURKERT, Walter. *Religió Griega, arcaica y clásica*. Abada; Madrid, 2007.
- BUXTON, Richard. *Todos los dioses de Grecia*. Oberon; Madrid, 2004.
- CAMPS GASET, M. "Els referents clàssics a les novel·les de Harry Potter", dins *Artes ad humanitatem*. Secció Catalana de la S.E.E.C; Tarragona, 2010.
- COLBERT, David. *Los mundos mágicos de Harry Potter*. Ed. B; Barcelona, 2002.
- GRIMAL, Pierre. *Diccionari de Mitologia Grega i Romana*. Ed. 1984; Barcelona, 2008.
- KRONZEK, Allan i KRONZEK, Elizabeth. *El diccionari del mag*. Ed. B; Barcelona, 2004.
- MIRALLES, Carles. *Homer*. Empúries; Barcelona, 2005.
- ONIEVA, Antonio J. *Platón*. Compañía Bibliografica Espanyola; Madrid, 1964.
- PÒRTULAS, Jaume. *Introducció a la Ilíada*. Alpha; Barcelona, 2009.
- RATTO, E. *Grandes civilizaciones. Grecia*. RBA Edipresse, Barcelona, 2008.
- REAL, Elena. *Épica Medieval Francesa*. Síntesis; Madrid, 2002.
- SIEBLER, M. *Arte griego*. Taschen; Alemanya, 2007.
- VERNANT, Jean Pierre. *El Individuo, La Muerte y El Amor en la Antigua Grecia*. Paidós; Barcelona, 2001.
- VOX. *Diccionario manual. Griego*. Espanya, 2004.
- VOX. *Diccionari il·lustrat. Llatí*. Spes editorial; Espanya, 2005.

WEBGRAFIA:

http://es.harrypotter.wikia.com/wiki/HarryPotter_Wiki

ANNEX: Enquesta i conclusions

Primer de tot, reproduïm l'enquesta que hem realitzat a 75 persones d'entre 15 i 53 anys. Tot seguit, farem una petita reflexió sobre els resultats obtinguts.

Enquesta Treball de Recerca. 2n Batx.

LECTURA DE LA SAGA HARRY POTTER EN CLAU GREGA.

1 – Edat:

2 – Saps qui és en Harry Potter?

- a.) Sí.
- b.) No.

3 – En cas que la teva resposta sigui afirmativa, t'has llegit alguns dels seus llibres o has vist algunes de les seves pel·lícules?

- a.) M'he llegit alguns dels seus llibres.
- b.) He vist algunes de les seves pel·lícules.
- c.) Les dues anteriors.
- d.) Cap de les dues anteriors.

4 – Marca el nom dels llibres o pel·lícules que has llegit o vist.

- a.) Harry Potter i la pedra filosofal.
- b.) Harry Potter i la cambra secreta.
- c.) Harry Potter i el pres d'Azkaban.
- d.) Harry Potter i el calze de foc.
- e.) Harry Potter i l'ordre del Fènix.
- f.) Harry Potter i el misteri del Príncep.
- g.) Harry Potter i les relíquies de la Mort.

5 - Prefereixes l'obra literària o la versió cinematogràfica?

- a.) L'obra literària.
- b.) La versió cinematogràfica.
- c.) Ambdues.

6 – Per què?

.....
.....

7 – Saps què és una tragèdia grega?

- a.) Sí.
- b.) No.

8 – Podries mencionar-ne alguna? Quina? (Hi pot haver més d'una resposta correcta).

- a.) Hamlet.
- b.) Èdip Rei.
- c.) Otel·lo.
- d.) L'Orestea.
- e.) Altres.
- f.) Ns/Nc.

9 – Saps que és un heroi clàssic?

- a.) És un home superior als altres perquè els supera en força i audàcia.
- b.) És un personatge de ficció, generalment amb superpoders.
- c.) És un ésser immortal molt poderós.
- d.) Ns/Nc.

10 – Podries definir breument què és el *fatum*?

- a.) Sí.
- b.) No.

11 – Saps com entenien el destí a l'antiga Grècia?

- a.) Sí.
- b.) No.

12 – Coneixes alguns dels déus o deesses clàssics? (Hi pot haver més d'una resposta correcta).

- a.) Zeus.
- b.) Juno.
- c.) Cupido.
- d.) Minerva.
- e.) Altres.
- f.) Ns/Nc.

13 – Saps què és un centaure?

- a.) Au devoradora d'homes amb bec, urpes i ales de ferro.
- b.) Ésser amb el cos meitat d'home, meitat de cavall.
- c.) Serp d'aigua amb cent caps.
- d.) Ns/Nc.

14 – Saps què és una esfinx?

- a.) Monstre de tres caps, sis braços i sis cames que tenia una força extraordinària.
- b.) Enorme gos de tres caps.
- c.) Ésser amb cos de lleó, ales i rostre de dona.
- d.) Ns/Nc.

15 – Saps qui era Hèracles (Hércules)?

- a.) Rei d'Esparta i marit d'Helena.
- b.) Va ser el culpable de que Zeus privés als homes del foc.
- c.) Fill de Zeus que va matar els seus propis fills.

d.) Ns/Nc.

16 - Si la teva resposta és afirmativa, sabries dir quants treballs va realitzar i podries mencionar-ne algun?

- a.) 6 treballs.
- b.) 12 treballs.
- c.) 8 treballs.
- d.) Ns/Nc.

17 – Saps qui és Aquil·les?

- a.) Fill de Laïos que es va arrencar els seus propis ulls.
- b.) Fill de Tetis que va morir en la guerra de Troia.
- c.) Fill de Príam que es va enamorar d'Helena.
- d.) Ns/Nc.

18 – Si et dic Odisseu (Ulisses), què et suggereix?

- a.) Rei d'Ítaca que va participar en la guerra de Troia.
- b.) Príncep de Troia que mata a Pàtrocle.
- c.) Era el rei de Troia quan es va produir la guerra d'aquesta ciutat.
- d.) Ns/Nc.

19 – Amb qui relacionaries Cèrber?

- a.) Hèracles.
- b.) Aquil·les.
- c.) Odisseu.
- d.) Ns/Nc.

20 – Saps quants anys va durar la Guerra de Troia?

- a.) 10 anys.
- b.) 20 anys.
- c.) 30 anys.
- d.) Ns/Nc.

21 – Coneixes Aquil·les i Odisseu...

- a.) Perquè he vist la pel·lícula Troia.
- b.) Perquè he llegit la Ilíada (o una adaptació, fragment o text sobre aquesta).
- c.) Les dues anteriors.
- d.) No els conec.
- e.) Altres:

22 - La pel·lícula "Troia" està inspirada en un poema èpic anomenat "Ilíada". El seu argument és:

- a.) Narra la guerra entre els troians i els espartans.
- b.) Narra la vida, els costums i la feina dels troians.
- c.) Narra els esdeveniments que es van produir durant la guerra de Troia.
- d.) No el conec.

23 Un cop acabada la guerra de Troia, Odisseu triga deu anys en tornar a casa. Saps quin poema èpic narra les seves aventures de tornada?

- a.) El retorn d'Odisseu.

- b.) L'Orestea.
- c.) L'Odissea.
- d.) Ns/Nc.

24 – Sabries dir quin o quins dels episodis següents succeeixen a Odisseu?

- a.) Es va enfrontar amb el ciclop Polifem.
- b.) Es va enfrontar amb l'Hidra.
- c.) Es va enfrontar amb les sirenes.
- d.) Es va enfrontar amb el centaure Quiró.
- e.) Ns/Nc.

25 – Has cursat mai alguna assignatura relacionada amb el món clàssic? (En cas afirmatiu, marca totes les que hagi cursat).

- a.) Cultura clàssica.
- b.) Literatura clàssica.
- c.) Llatí.
- d.) Grec.
- e.) Altres.
- f.) No he cursat cap de les assignatures anteriors ni cap altra relacionada amb el món clàssic.

RESULTATS DE L'ENQUESTA:

- de 15 a 18 anys:

Gairebé tots han vist les pel·lícules, algunes o totes, i una part molt petita ha llegit els llibres. Les raons d'això, per alguns, són la gran qualitat de la versió cinematogràfica i els bons efectes especials, però la raó de més pes és el poc interès que hi ha per la lectura en general.

Podríem dir que la part de cultura grega de l'enquesta és molt més fluixa, en el sentit que una part dels enquestats coneixen molt poc d'aquest món. Les respostes dels que han cursat assignatures relacionades amb el món clàssic, no són, com caldria esperar, les millors. Els que no han cursat mai cap assignatura relacionada amb aquest món han respost bé la meitat o alguna més de les preguntes.

En la pregunta 7, molts han respost conèixer què és una tragèdia grega, però, en canvi, en la següent, demostren no conèixer-ne cap exemple. A la pregunta 10, molt pocs enquestats han sabut què és el *fatum*, en canvi, a la següent molts han sabut definir força bé el concepte de destí. Els déus són molt coneguts per a quasi tothom. Les preguntes 16 i 20, els treballs d'Hèracles

i els anys de durada de la guerra de Troia, respectivament, han estat dues de les preguntes amb més errades.

I, com en tota analítica, també hem trobat les excepcions que se surten de la norma. Podríem dir que un dels enquestats és una gran fan de Harry Potter i bon coneixedor del món clàssic, ja que ha respost perfectament a gairebé totes les preguntes. Però també hem trobat qui només ha vist una sola pel·lícula de Harry Potter, perquè no són del seu gust, i tampoc no coneix res del món grec.

- de 20 a 35 anys:

La immensa majoria dels enquestats han llegit els llibres i han vist les pel·lícules de Harry Potter. Acostumen a preferir les dues versions, però també hi ha els que n'escullen una de les dues per eliminació, ja que desconeixen l'altra per complet. Només un baix percentatge no coneix tragèdies gregues ni sap què són, i alguns dels enquestats en menciona algunes més. Tothom té clar el concepte d'heroi clàssic. I, com ja ens hem trobat en la franja d'edat anterior, molt pocs enquestats saben què és el *fatum* però en aquest cas són aquests pocs els que saben en què consisteix el destí. Els déus també són molt coneguts, i n'afegeixen més. El mateix podem dir pel que fa a les figures mitològiques.

Només la meitat saben qui era Hèracles i quants treballs va realitzar, però la majoria coneixen Aquil·les i Odisseu. Gran part d'aquesta majoria el coneix gràcies a la pel·lícula Troia. La majoria dels enquestats ha realitzat en algun moment alguna assignatura relacionada amb el món clàssic. Les assignatures cursades que predominen són cultura clàssica, llatí i grec. En aquesta franja d'edat, també hem trobat alguna excepció coneixedora en profunditat del món de Harry Potter i dominadora del món clàssic a la perfecció.

- més de 35 anys:

La majoria dels enquestats no ha llegit cap Harry Potter, tret d'alguna excepció comptada, que els ha llegit tots, perquè es declara fan de la saga. Si més no, aquesta majoria ha vist part de les seves pel·lícules. Reconeixen les tragèdies clàssiques i quasi tots en mencionen alguna més. Tenen clara la figura de l'heroi clàssic. A diferència de les altres franges d'edat, tenen el

concepte del *fatum* força clar i precís, però només un percentatge més baix sap com entenien el destí a l'antiga Grècia. Els déus i les deesses són coneguts per tothom i n'afegeixen força més dels que hi ha. En aquesta franja, també tothom sap què són els centaures i l'esfinx. Tothom coneix Hèracles i gran part dels enquestats saben quants treballs va realitzar. Aquil·les i Odisseu també són força coneguts, tant pel poema èpic la *Íliada* com per la pel·lícula Troia. Entorn de la meitat dels enquestats saben quant temps va durar la guerra de Troia. La majoria no ha cursat mai cap assignatura relacionada amb el món clàssic, a part del llatí, present en moltes de les enquestes.

En conjunt, els resultats de l'enquesta no són gaire sorprenents en el sentit que el món de Harry Potter és molt conegut, en gran part, gràcies a la seva extensió mediàtica, que arriba a la gran majoria de públic. El món grec, tot i ser a l'abast de tothom, és un món més desconegut.

